

Tegevusaruanne 2016

Tegevusaruanne 2016

Eesti Maaomavalitsuste Liit

Sirge 2, Tallinn 10618

info@emovl.ee

www.emovl.ee

SISUKORD

I SISSEJUHATUS	5
II LIIKMESKOND.	5
Liikmemaks	5
III LIIKMETE HUVIDE ESINDAMINE JA ÕIGUSTE KAITSE	6
IV EMOLi juhtorganid	8
EMOLi volikogu tegevus	13
EMOLi juhatuse tegevus	15
V EMOLi TEGEVUS LIIKMETE ÜHISHUVIDE ESINDAMISEL	17
Linnade ja Valdade Päevad 2016	17
EMOL esindajad riigieelarve läbirääkimistel 2015. aastal	17
Koostöökogu põhiliikmed.	17
Koostöökogu asendusliikmed	18
Rahanduse- ja maksupoliitika töörühm	18
Hariduse- ja noorsootöö töörühm	18
Kultuuri- ja spordi töörühm	18
Sotsiaal-, töö- ja tervishoiu töörühm	19
Keskkonna-, maa- ja maaelu töörühm	19
Transpordi- ja teede töörühm	19
IKT töörühm	19
EELARVELÄBIRÄÄKIMISED	20
Eelarveläbirääkimised rahanduse valdkonnas	20
Kuidas läbirääkimised kulgesid?	21
Mida me taotlesime ja saavutasime omavalitsuste üldise tulubaasi osas	22
Ettepanek 1. Kohalike omavalitsuste tulude taastamine majanduslanguse eelse perioodi tasemele.	22
Tulemused rahaliste ettepanekute osas haridusvaldkonnas.	24
Tulemused rahaliste ettepanekute osas sotsiaalvaldkonnas	26
Tulemused rahaliste ettepanekute osas kultuuri- ja spordivaldkonnas	27
Tulemused rahaliste ettepanekute osas majanduse-, teehoiu- ja transpordi valdkonnas	27
Tulemused rahaliste ettepanekute osas muudes küsimustes	28

Millised olid läbirääkimiste tulemused lähtealuseid arvestades?	28
Majanduse- ja teede- ning transpordi valdkond	31
Hariduse- ja noorsootöö valdkond	31
Kultuuri- ja sporditöö valdkond	33
Sotsiaalvaldkond	34
IKT valdkond	37
Maa- ja keskkonna valdkond	40
Kohalike omavalitsuste rahaline seis 2016. aasta lõpuks	48
Haldusreformi areng	51
 VI RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ	 53
EMOLi väliskoostöö tegevuskava 2016. aastal	53
Üleriigiliste omavalitsusliitude Brüsseli esindaja tegevusaruanne	54
Euroopa Liidu Regioonide Komitee (CdR)	55
EL Regioonide Komitee Eesti riigi delegatsioon liikmed perioodil 2015–2020	56
Eesti riigi delegatsioon liikmed ja ametikohad perioodil 2016–2020	61
Euroopa Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Nõukogu (CEMR)	63
Teised olulised tegevused EL suunal	65
 VII KOKKUVÕTE.	 67

I SISSEJUHATUS

Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOL või Liit) on kohaliku omavalitsuse üksuste vabatahtlik üleriigiline liit, mille eesmärk on ühistegevuse kaudu kohaliku omavalitsuse üldisele arengule kaasaaitamine, oma liikmete esindamine ja nende ühiste huvide kaitsmine, samuti liikmete koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine.

EMOLi põhikirja järgi korraldab juhatuse ja volikogu tööd, kutsub kokku ja juhatab nende koosolekuid, liidu esimees ning esindab neid ja liitu vajadusel teiste isikute ees. Esimehe äraolekul asendab teda aseesimees.

Liidu täitev-korraldavat tegevust ja jooksvat asjaajamist korraldab Eesti Maaomavalitsuste Liidu büroo, mida juhib tegevdirektor.

Büroo tegevuse aluseks on EMOLi juhatuse poolt kinnitatud büroo tegevusjuhis ja juhtorganite otsused. EMOLi volikogu poolt kinnitatakse EMOLi töökohtade koosseis, ametinimetused ning töötasumäärad.

Alates 1. aprillist 2013 reguleerib suhet töötajatega töölepinguseadus. Töötajatel on ametijuhendid.

2016. a oli büroos 8–9 töötajat – tegevdirektor, õigusnõunik, nõunik, rahandusnõunik, haridus- ja kultuurinõunik I poolaastal (lahkus peansionile), sotsiaalnõunik, majandusnõunik ja raamatupidaja (osalise tööajaga), maikuus 2016 sõlmis Rahandusministeerium riigieelarvelise toetuse kasutamise lepingu EMOLi ja ELL-ga loomaks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kompetentsikeskust. Selle elluviimiseks võeti tööle algsest üks IKT spetsialist ja oktoobris teine.

II LIIKMESKOND

2016. aasta alguse seisuga oli EMOLi liikmeteks 111 valda.

Aasta jooksul astus liikmeks Piirissaare ja lahkus Koeru vald.

2017. aasta alguseks on liikmeid 111

Liikmemaks

Tulenevalt majanduslikust olukorrast, pidas EMOLi juhatus, volikogu ja 2009. a Maapäev mõistlikuks liikmemaksu aluste rakendamine külmutada.

2011. aasta Maapäeval taastati 08.05.2009 Maapäeva poolt vastu võetud liikmemaksu aluste otsuse toimimine, mida rakendatakse alates 2012.

Ratsionaalse majandamisega EMOLi büroos ja erinevate projektide oskusliku administreerimisega oleme suutnud finantseerida uusi projekte, erinevaid üritusi ja avalikke konverentse, seminare oma liikmetele ja toetanud omavalitsussüsteemi arengut tervikuna.

III LIIKMETE HUVIDE ESINDAMINE JA ÕIGUSTE KAITSE

2016. aastal jätkasid EMOLi esindajad osalemist erinevates töörühmades ja komisjonides nii rahanduse, keskkonnakaitse, sotsiaalhoolekande, hariduse kui ka muudes valdkondades. Erinevate komisjonide, töörühmade ja büroo teenistujate töö tulemusel on antud märgatav panus õigusaktide väljatöötamise ja muutmise protsessis.

Õigusaktide eelnõude menetlemise käigus kohalike omavalitsuste huvide kaitsmiseks on oluline seisukohtade ning märkuste ja ettepanekute esitamine enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist või ministri õigusakti andmist eelnõu kooskõlastamisel (või vajadusel mittekooskõlastamisel) eelnõude infosüsteemi (EIS) vahendusel. Samuti esitatakse arvamusi ja tähelepanekuid eelnõude tööversioonide, Riigikogu menetluses olevate eelnõude jms kohta. 2016. aastal menetleti üle 150 eelnõu (seadused, seaduste väljatöötamiskavatsused, Vabariigi Valitsuse ja ministrite õigusaktid), mis puudutasid kohalike omavalitsuste tegevust otseselt või kaudsemalt.

Eelnõud vaadatakse läbi ja saadetakse büroo poolse lühikommentaariga eelnõu sisu ja kohalikke omavalitsusi puudutavate olulisemate aspektide kohta EMOLi liikmetele ettepanekute tegemiseks ja arvamuse avaldamiseks. 2016. aastal on EMOLi poolt esitatud ligi 60 eelnõu kohta seisukohad, arvamused ja ettepanekud, mille aluseks on liikmete ettepanekud ja arvamused ning EMOLi juhtorganite poolt kujundatud seisukohad.

Kooskõlastusmenetluse käigus on seadustesse puutuvalt esitatud märkusi, arvamusi ja ettepanekuid mh järgmiste eelnõude kohta: haridusseaduse eelnõu; haldusreformi seaduse eelnõu; põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse, kutseõppeasutuse seaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu; noorsootöö seaduse ja Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise seaduse eelnõu; veeseaduse eelnõu; rahvastikuregistri seaduse eelnõu; keskkonnatasude muutmise seaduse eelnõu; raamatupidamisseaduse muutmise seaduse eelnõu; jäätmeseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu; maa hindamise seaduse ja sellega seonduvate teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus; looduskaitse seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus; maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus; kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teiste haldusreformi elluviimisega seotud seaduste muutmise seadus.

Arvamusi, seisukohti ja ettepanekuid eelnõude ja seaduse muutmise küsimustes, on esitatud Riigikogule nii omal algatusel, kui ka Riigikogu komisjonide taotlusel. Muuhulgas on esitatud arvamusi ja seisukohti Riigikogu komisjonidele järgmiste eelnõude kohta: jäätmeseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (257SE); Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (181SE); maapõueseaduse eelnõu (213SE); keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (233SE); hädaolukorra seaduse eelnõu (205SE); riigihangete seaduse eelnõu (204SE).

EMOLi esindajad on osalenud omapoolse panusega ka eelnõude väljatöötamisstaadiumis, enne nende kooskõlastamiseks või arvamuse avaldamiseks esitamist, kas kuuludes eelnõu ettevalmistavasse töögruppi või olles kaasatud muul moel, sh osaledes aruteludel, esitades tähelepanekuid kehtivate seaduste probleemkohtade kaardistamiseks või seisukohti võimalike kavandatavate regulatsioonide osas (nt metsaseaduse võimalik muutmine seoses raietega tiheasustusalal; kohalike omavalitsuste roll turvalisuse tagamisel).

Riigikohtule on esitatud arvamusi järgmistes põhiseaduslikkuse järelevalve asjades:

haldusreformi seaduse põhiseaduslikkuse küsimuses (3-4-1-3-16) ja kohalike maksude seaduse § 10 lõike 4 põhiseaduslikkuse küsimuses (3-3-1-48-16).

Õiguskantslerile on esitatud arvamus riigi ja kohaliku omavalitsuse töötajate palkade avalikustamise küsimuses.

Olemasolevate ressursside raames, kuid üha kasvaval hulgal, on büroo töötajate poolt nõustatud kohalike omavalitsuste ametnikke erinevates küsimustes.

2016. aastal osaleti enam kui 30-l Riigikogu komisjoni istungil.

Kõiki vastuseid eelnõudele saab näha EMOLi kodulehel jaotuses DOKUMENDID

<http://avalik.amphora.ee/ovl/index.aspx?org=387&unit=2>

IV EMOLi juhtorganid

Maapäev – EMOLi üldkoosolek,
toimus 2. juunil Türil, Järvemaal

Maapäeval osalejad Türil

Maapäevale oli kutsutud rääkima:

- **Siim Kiisler, Riigikogu põhiseaduskomisjonist**, “Haldusreformi seadus”.
- **Sulev Mäeltsemees PhD, TTÜ kohaliku omavalitsuse ja regionaalpoliitika õppetooli juhataja ning sotsiaalteaduskonna dekaan**, “Haldusreform – kelle (elanikud, kohalik omavalitsus ja/või keskvalitsus) huvides?”.
- **Raul Rebane, ajakirjanik ja kommunikatsioonikonsultant**, “Kommunikatsiooni juhtimine haldusreformide tuules”.

EMOLi esimees andis ülevaate 2015. aasta tegevustest.

Kinnitati majandusaasta, audiitori ning revisjonikomisjoni aruanne, kinnitati uued volikogu liikmed ja asendusliikmed.

Meesansambel Türi

Fotod Mari-Liis Ludvig

Peale ametlikku üldkoosolekut tähistati EMOLi 95. sünnipäeva. Kuulati kontserti ja EMOLi juhid andsid tublimatele üle EMOLi teenetemärgid:

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmärk“ antakse isikule, kes oma silmapaistva tegevusega on kaasa aidanud Eesti Maaomavalitsuste Liidu arengule, samuti isikule, kelle tegevus on kaasa aidanud Eesti omavalitsussüsteemi arengule.

- Ene Saar – Paistu ja Viljandi vallavanem 25 aastat, EMOLi volikogu liige
- Priit Kärсна – Vigala vallavanem 25 aastat, EMOLi volikogu liige
- Veikko Luhalaid – Vaivara vallavanem, volikogu esimees, IVOL esimees, EMOLi volikogu liige
- Arno Peksar – Hanila vallavanem alates 20.02.1992. Hanila külanõukogu esimees aastast 1989 ja Läänemaa Omavalitsuste Liidu esimees aastast 2000 kuni 2014.

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu hõbemärk“ antakse isikule, kes oma tegevusega on kaasa aidanud Eesti Maaomavalitsuste Liidu arengule, samuti muude saavutuste eest, mis on toonud tunnustust Eesti Maaomavalitsuste Liidule.

- Aimi Vaimel – Rakke vallavalitsus, vallasekretär alates 2001. a.
- Jüri Ott – Kullamaa vallavanem 2009, EMOLi volikogu ja KTK töörühma liige.

- Mart Vörklaev – Rae vallavanem 2009, EMOLi esindaja EL Regioonide komitees.
- Andres Laisk – Saue vallavanem 2009, EMOLi esindaja CEMRis.
- Lauri Luur – EMOLi juhatuse liige, Are vallavalitsus, abivallavanem, vallavanem 2007–2015, POLi esimees 2015.
- Aare Vabamägi, EMOLi nõunik alates 2009 kuni tänaseni, Haljala vallavolikogu liige 1999–2006.
- Rain Sangernebo – kauaaegne Nõo vallavanem alates 2003 kuni tänaseni, 1993–2003 Vara vallavanem.

Tort

EMOLi esimees Kurmet Mürsepp

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmärk“ antakse Hanila vallavanemale Arno Peksarile

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmärk“ antakse Vaivara vallavanemale Veikko Luhalaidile

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmärk“ antakse Vigala vallavanemale Priit Kärснаle

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu kuldmärk“ antakse Viljandi vallavanemale Ene Saarele

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu hõbemärk“ antakse EMOLi nõunikule Aare Vabamägile

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu hõbemärk“ antakse Kullamaa vallavanemale Jüri Ottile

Teenetemärk „Eesti Maaomavalitsuste Liidu hõbemärk“ antakse Rakke vallasekretärile Aimi Vaimelile

Maapäeval osales 72 liiget, kokku 106 hääleõiguslikku esindajat.

EMOLi volikogu tegevus

2016. aastal toimus 4 EMOLi volikogu korralist koosolekut:

Volikogu koosolekutel arutati järgmisi teemasid

- Poliitikute foorum (kutsutud 7 erakonna esindajad).
- EMOLi 2015. aasta eelarve täitmise ja 2016. aasta eelarve kinnitamine.
- Koostööleping omavalitsuste infotehnoloogia toetamiseks.
- EMOL ettepanekud Riigi eelarvestrateegia dokumenti aastateks 2016–2019 ja 2016 riigieelarve projekti.
- Haldusreformi foorum Riigikogus 20.04.2016.
- Olulise tähtsusega riikliku küsimuse „Alus-, huvi-, üld- ja kutsehariduse rahastamise võtmekohtadest” arutelu Riigikogus 07.04.2016.
- EMOLi üldkoosoleku – Maapäeva toimumise koht, päevakava.
- EMOLi 2015. majandusaasta aruanne.
- Eesti Vabariigi Presidendi kandidaadi kandidaatide debatt.
- Debatil osalevad kandidaadid: Mart Helme, Allar Jõks, Marina Kaljurand, Eiki Nestor ja Mailis Reps.
- Haldusreformi komisjonide tööst.
- Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste lõpp-protokoll 2017. aasta riigieelarve osas.
- EMOL ettepanekud 2017–2020 RES kavas.
- EMOL eelarve 2017 kinnitamine.
- KOV haldusreformist, riigihalduse minister Mihhail Korb (11.00).
- Hariduskorraldus 2017, haridusminister Mailis Reps (11.45).
- Riigieelarvest 2017 ja tuleviku suundumustest, RM KOV finantsosakonna nõunik Andrus Jõgi, (12.30).
- „Ülevaade esimesest REGREL prooviloendusest“.
- Statistikaamet, Diana Beltadze.
- KOV IKT kompetentsikeskuse arengusuunad 2016–2018.
- EMOL/ELL ja VM idapartnerlusprojekt 2016–2018.

Osalemisaktiivsus oli 2016. aasta volikogudes hea.

Volikogu liikmed ja asendusliikmed aastal 2016

Maakond	Volikogu liige	Asendusliige
1. Harjumaalt	Urmas Kirts	Enn Karu
	Rein Riga	Agu Laius
2. Hiiumaalt	Ants Orav	Omar Jõpiselja
	Gustav Kotkas	Tiit Paulus
3. Ida-Virumaalt	Veikko Luhalaid	Konstantin Kaus
	Aivar Saarela	Paul Kesküla
4. Jõgevamaalt	Tarmo Raudsepp	Hannes Soosaar
	Reet Alev	Triin Pärsim
5. Järvamaalt	Jüri Ellram	Peeter Saldre
	Raivo Raja	Aivar Tubli
6. Läänemaalt	Deiw Rahumägi	Arno Peksar
	Jüri Ott	Tiiu Aavik
7. Lääne-Virumaalt	Andrus Blok	Virgo Koppel
	Leo Aadel	Rauno Võrno
8. Pärnumaalt	Karel Tõlp	Kadri-Aija Viik
	Kuno Erkmann	Jaanus Männik
9. Põlvamaalt	Kaido Kõiv	Raul Kudre
	Sirje Tobreluts	Andrus Seeme
10. Raplamaalt	Priit Kärсна	Anne Leht
	Indrek Kullam	Katrin Velleste
11. Saaremaalt	Marili Niits	Marina Treima
	Vello Runthal	Tiina Luks
12. Tartumaalt	Aivar Aleksejev	Aleksander Suvorov
	Väino Kivirüüt	Maano Koemets
13. Valgamaalt	Madis Gross	Vambola Sipelgas
	Tarmo Tamm	Ave Visor
14. Viljandimaalt	Ene Saar	Are Aua
	Mati Toomsalu	Villu Võsa
15. Võrumaalt	Juri Gotmans	Georg Ruuda
	Juris Juhansoo	Aare Hollo
Esimees	Kurmet Mürsepp	
Aseesimees	Vello Jõgisoo	
Aseesimees	Ivar Tedrema	

EMOLi juhatuse tegevus

Juhatus on nimetanud EMOLi esindajad enda, liidu büroo ja liitude liikmete ametnike hulgast seadusloome või tegevusvaldkondade erinevatesse komisjonidesse ja töörühmadesse, et olla kursis arengutega ning esindada omavalitsuste huvisid juba protsessi algstaadiumis.

Juhatuse koosolekuid toimus 2016. aasta jooksul 8. Arutati alljärgnevat olulist küsimusi

- EMOLi 2015. aasta eelarve täitmine.
- EMOLi väliskoostöö tegevuskava 2016. aastal.
- Haldusreformiseaduse eelnõu.
- Haridusseaduse eelnõu.
- Ettepanek KOV IT arendamiseks ja toetamiseks 2016+ (Margus Lehesaar).
- Kiire interneti ühenduste („viimase miili“) rajamise analüüs ja ettepanekud 11.03.2016 ettekandja Raigo Iling.
- Omniva – postkontorite sulgemisest, juhatuse esimees Aavo Kärmas.
- EMOLi 2015. a eelarve täitmine ja majandusaasta aruanne.
- Linnade, valdade päevad 2016.
- Piirissaare probleem kalapüügil.
- TTÜ õiguse instituudi projektis osalemine.
- Maapäeva toimumise kuupäev, koht ja päevakord.
- Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste lõpp-protokoll 2017. aasta riigieelarve osas.
- Välisministeeriumi ettepanek EMOLile.
- Tänavavalgustuse taristu renoveerimise toetamise tingimused (MKM esindaja ja KIK esindaja).
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengukeskuse rahastamise leping Rahandusministeeriumiga.
- EMOL teenetemärkidele esitatud kandidaadid.
- CLRAE delegatsiooni uuendamisest mandaadiperioodiks 2016–2020, ELL ettepaneku arutelu.
- KOV läbirääkimiste rahanduse ja maksunduse töörühma koosoleku eelnõud.
- EL Regioonide Komitee presidendi võimalik visiit Eestisse, sügisel 2016 tegevused, ettepanekud..
- Välisministeeriumi piiratud taotlusvooru kutse toetuse saamiseks idapartnerluse arendamiseks.
- Arvamusfestival Paides 13.08.2016.
- Büroo töötajate personaalia muudatus 27.06.2016.
- Noorsootöö seaduse ja Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise seaduse eelnõust, Ardo Rohtla, HTM noorteosakonna asejuhataja.

- Kõpu vallavolikogu taotlus Riigikohtule haldusreformi seaduse asjas.
- Kohtumisest CLRAE raportööridega ELL ruumides 6. septembril.
- Riigieelarve 2017 lõpp-protokolli arutelu.
- KOV omavaheline arvlemine hariduses.
- Info Struktuuritoetuste perioodi 2014–2020 energiatõhususe meetmest tänavavalgustuse taristu renoveerimiseks taotlemise tingimuste kohta: Projektkoordinaator Eduard Sizov ja Juhtivkoordinaator Tiiu Noormaa KIK ning peaspetsialist Anastassia Batulin MKM.
- 1. oktoober OMAVALITSUSPÄEV, riiklik tähtpäev.
- EMOL eelarveprojekt 2017, I lugemine.
- Eesti II Omavalitsuspäeva ettevalmistamisest ja korraldamisest.
- Asendushoolduse korralduses kavandatavad muudatused.
- Riigieelarve kontrolli erikomisjoni koosolekust (kinnisvara sundvõõrandamine KOVide poolt).
- Ülevaade töörühmadest, kus osalevad EMOLi esindajad 2016–2017.
- Üleriigilisest e-õpilaspiletist, juhatuse seisukoht (sõidukaardiga ühitamist bus-sis pileti/sõiduõiguse tuvastamisel).
- Koostöö kodanikuühendustega ning nende osalemisvõimalused ühinevates omavalitsustes. EMSLi juhataja Maris Jõgevaga ja Madle Lippus EMSL, nõukogu liige.
- EMOL ettepanekud 2017–2020 RES kavas.
- KOV IKT eelarve 2017 RM eelnõu.
- Ülevaade KE - IRL - SDE koalitsioonilepingust.

Juhatuse liikmete osalus 2016. aasta juhatuse koosolekutel oli väga kõrge. Juhatuse liikmed osalevad Omavalitsusliitude Koostöökogus läbirääkimistel valitsuskomisjoni-ga ning erinevates läbirääkimiste töörühmades. Samuti on kõik juhatuse liikmed kaa-satud erinevate ministeeriumide, riigiasutuste ja organisatsioonide juurde moodustatud töörühmades, juhtkomiteedes, järelevalvenõukogudes jne. Päevakajalistel teemadel on juhatuse liikmed esinenud avaldustega, eesmärgiga informeerida avalikkust EMOLi sei-sukohtadest, esinenud Raadios KUKU ja Vikerraadio ning andnud intervjuusid ERR ja ajakirjandusele, seda ka maakonna lehtedes.

Juhatuse liikmed 2016

Kurmet Mürsepp, esimees

Ivar Tedrema, aseesimees

Vello Jõgisoo, aseesimees

Toivo Tõnson, liige

Peeter Sibul, liige

Kalevi Kaur, liige

Raimu Aardam, liige

Priit Lomp, liige

Lauri Luur, liige

Toomas Väinaste, liige

V EMOLI TEGEVUS LIIKMETE ÜHISHUVIDE ESINDAMISEL

EMOLi tegevuses pühenduti 2016. aastal enim järgmistele valdkondadele

- Läbirääkimistele Vabariigi Valitsusega (sealhulgas KTK ja valitsuskomisjoni töörühmades osalemine).
- Eelnõude kooskõlastamisele.
- Linnade, Valdade Päevade korraldamisele.
- Haldusreformi seadus ja ühinemistega seotud küsimused.
- Keskkonnaga seotud teemad (vesi, jäätmed, reostus, keskkonnakaitse).

Linnade ja Valdade Päevad 2016

Linnade ja Valdade Päevad toimusid 16.–17. märtsil 2016 Sokos Hotell Viru konverentsikeskuses.

16.03.2016 avamisel osales ja pidas kõne Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves.

Kahel päeval kuulati kokku üle 20 erineva teema ja üle 150 ettekande. Esimese päeva lõpetas **Riigikogus esindatud erakondade DEBATT**. Moderaator Märt Treier.

2016. a osalejad

1. päev	635
2. päev	515
Lektorid, moderid	160
Firmade inimesed	110
Korraldajad ja külalised	22
Press	15
KOKKU	1457

Ettekanded on üleval <http://portaal.ell.ee/18534>

EMOL esindajad riigieelarve läbirääkimistel 2015. aastal

Koostöökogu põhiliikmed

Kurmet Mürsepp	EMOLi esimees, Antsla vallavolikogu esimees
Ivar Tedrema	EMOLi aseesimees, Kambja vallavanem
Vello Jõgisoo	EMOLi aseesimees, Kose vallavolikogu liige
Toivo Tõnson	EMOLi juhatuse liige, Põltsamaa vallavanem
Priit Lomp	EMOLi juhatuse liige, Haaslava vallavanem

Koostöökogu asendusliikmed

Raimu Aardam	EMOLi juhatuse liige, Kihelkonna vallavanem
Peeter Sibul	EMOLi juhatuse liige, Veriora vallavolikogu liige
Lauri Luur	EMOLi juhatuse liige, Are vallavanem (alates 11.2015 Are vallavolikogu liige)
Toomas Väinaste	EMOLi juhatuse liige, Vinni vallavanem
Kalevi Kaur	EMOLi juhatuse liige, Kolga-Jaani vallavanem (2015. aastast Suure-Jaani vallavalitsuse esindaja)

Rahanduse- ja maksupoliitika töörühm

Kurmet Mürsepp	Töörühma kaasesimees	Antsla vallavolikogu esimees
Ivar Tedrema		Kambja vallavanem
Ott Kasuri		EMOLi tegevdirektor
Märt Moll		EMOLi rahandusnõunik
Margus Randma		Saue vallavalitsuse rahandusosakonna juhataja

Hariduse- ja noorsootöö töörühm

Vello Jõgisoo	Töörühma kaasesimees	EMOLi aseesimees, Kose vallavolikogu liige
Toivo Tõnson		Põltsamaa vallavanem
Kalevi Kaur		Kolga-Jaani vallavanem (2015. aastast Suure-Jaani vallavalitsuse esindaja)
Peeter Sibul		Veriora vallavolikogu liige
Taimi Saarma		EMOLi haridusnõunik (kuni 30. juuni 2016)
Arno Peksar		Hanila vallavanem

Kultuuri- ja spordi töörühm

Kalevi Kaur	Kolga-Jaani vallavanem (2015. aastast Suure-Jaani vallavalitsuse esindaja)
Peeter Sibul	Puhja vallavanem
Raimu Aardam	Kihelkonna vallavanem
Toomas Väinaste	Vinni vallavanem
Taimi Saarma	EMOLi haridusnõunik (kuni 30. juuni 2016)

Sotsiaal-, töö- ja tervishoiu töörühm

Priit Lomp	Töörühma kaasesimees	Haaslava vallavanem
Raimu Aardam		Kihelkonna vallavanem
Deiw Rahumägi		Nõva vallavanem
Kuno Erkmann		Paikuse vallavanem
Mailis Kaljula		EMOL sotsiaalnõunik

Keskkonna-, maa- ja maaelu töörühm

Lauri Luur	Are vallavanem (alates 11. 2015 Are vallavolikogu liige)
Aare Vabamägi	EMOLi nõunik
Oleg Kuznetsov	Illuka vallavanem
Veikko Luhalaid	Vaivara vallavolikogu esimees
Merle Pussak	Kose abivallavanem-maanõunik
Rait Pihelgas	Ambla vallavanem
Karel Tõlp	Tahkuranna vallavanem
Toomas Väinaste	Vinni vallavanem

Transpordi- ja teede töörühm

Ivar Tedrema	Töörühma kaasesimees	Kambja vallavanem
Lauri Luur		Are vallavanem (alates 11.2015 Are vallavolikogu liige)
Jüri Ott		Kullamaa vallavanem
Märt Moll		EMOLi rahandusnõunik

IKT töörühm

Ott Kasuri	EMOLi tegevdirektor
Märt Moll	EMOLi rahandusnõunik

EELARVELÄBIRÄÄKIMISED

Eelarveläbirääkimised rahanduse valdkonnas

Eelarveläbirääkimiste rahanduse töörühm kogunes läbirääkimiste vahe- ja lõpp-protokollis kajastatud küsimuste koostööstamiseks ja ettepanekute arutamiseks kolmel ja ekspertide töörühm kahel korral.

Arutusel olevaid küsimusi oli päevakorras 7, neist eelarvestrateegia ja riigieelarve küsimused sisaldasid endas 94 erinevat ettepanekut nii omavalitsusliitude kui valitsuskomisjoni poolt.

Valdkond		EMOL ettepane- kud	Valitsus- komisjoni ettepane- kud	Kokku-lepe	Jätkatak- se läbirää- kimisi	Võetakse teadmi- seks
Fiskaalse mõjuga ettepanekud	Rahanduse valdkond	3	2	0/1	0/1	
	Haridus- ja noorsootöö	9	3	0/2		2/0
	Sotsiaaltöö	4	2	0/1		1/0
	Kultuur ja sport	5	0	2/0		
	Majandus, teehoid transport	6	0	3/0		1/0
	Maa ja keskkond	3	1	1/0		1/0
Muud ettepanekud	Rahanduse valdkond	8	3	2/0	1/0	
	Haridus- ja noorsootöö	5	0			
	Sotsiaaltöö	12	0			4/0
	Kultuur ja sport	2	0	2/0		
	Majandus.teehoid transport	4	0		1/0	3/0
	Elamumajandus	1	0			1/0
	IKT	6	0			3/0
	Maa ja keskkond	12	0			10/0
	Muud küsimused	3	0	1/0		2/0
Kokku		83	11	13/4	2/2	28/0

Tabel 1.

KOV EELARVED	2012	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*	2019*
TULUD KOKKU	1 420	1 490	1 531	1 598	1 605	1 748	1 845	1 920
- Tulumaks ¹	665	724	788	853	910	952	1 011	1 064
- Maamaks ¹	59	57	59	58	59	59	59	59
- Kohalikud maksud	10	11	12	13	14	15	16	17
- Tasandusfond ²	72	74	75	75	76	76	76	76
KULUD KOKKU	1 422	1 563	1 530	1 569	1 593	1 823	1 881	1 963
Kassapõhine tasakaal	-2	-73	1	29	12	-75	-36	-43
Tekkepõhine tasakaal*	-39	-83	-19	38	36	-80	-45	-51
Võlakoorumus	581	640	714	665	705	789	836	884
Likviidne vara	112	99	161	149	138	143	149	155
Suhtarvud ja kasvud								
KOV eelarve tulud SKP-s	7,92%	7,89%	7,75%	7,89%	7,68%	7,95%	7,93%	7,82%
KOV tulubaas SKP-s	4,11%	4,22%	4,37%	4,58%	4,72%	4,68%	4,68%	4,64%
KOV koondtasakaal SKP-s	-0,01%	-0,39%	0,00%	0,14%	0,06%	-0,34%	-0,15%	-0,17%
KOV koondvõlg SKP-s	3,24%	3,39%	3,61%	3,28%	3,38%	3,59%	3,59%	3,60%
KOV eelarve tulud (% valitsussektori tuludest)	18,39%	16,00%	16,40%	16,39%	16,68%	15,55%	15,83%	15,65%
KOV eelarve tulude kasv (v.e.a)	7,28%	4,93%	2,74%	4,39%	0,42%	8,94%	5,55%	4,08%
KOV tulubaasi kasv (v.e.a)	6,74%	8,21%	8,17%	7,51%	6,26%	4,29%	5,74%	4,87%
Riigieelarve puhastulud SKP-s	15,85%	16,05%	16,61%	17,52%	17,72%	17,82%	17,96%	17,95%
Riigieelarve puhastulude kasv (v.e.a)	11,88%	6,64%	8,24%	8,12%	4,33%	5,82%	6,67%	5,50%

Tabel 2

Töörühma koostöökogu poolsed liikmed tegid suure töö omavalitsuste ettepanekute selgitamiseks ja kaitsmiseks. Kahjuks polnud tulemused eriti muljetavaldavad. Suures osas saab põhjuseks tuua valitsuskoalitsiooni sisemised vastuolud ja soov kiires korras ellu viia haldusterritoriaalne reform. Samas pole rahalised tulemused omavalitsustele kõige vastuvõetavamad. Eriti arvestades vaadet tulevikku.

Kuidas läbirääkimised kulgesid?

Eesmärgid eelarveläbirääkimistel

Omavalitsusliitude Koostöökogu ja Valitsuskomisjoni läbirääkimiste põhieesmärk on kohalikele omavalitsustele stabiilse, seadustele ning Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagaks kohalikule omavalitsusele seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajalikud tulud ning võimaldaks kohalikuks arenguks vajalikud investeeringud ja omavalitsuste jätkusuutliku arengu.

Omavalitsusliitude Koostookogu lähtealused läbirääkimistel:

- Kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
- Riigikohtu üldkogu 2010. aasta 16. märtsi otsuse 2009. aasta lisaeelarve kohta (kohtuasi nr 3-4-1-8-09) seisukohad ning OECD ja CLRAE ettepanekud omavalitsuste finantsautonoomia suurendamiseks, partnerluse arendamiseks ja omavalitsuste koostöö suurendamiseks.
- Kohalike omavalitsuste tegevustingimuste kujundamisel, reformide kavandamisel ja läbiviimisel Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõttest lahtumine.
- Enamuse riigieelarvest eraldatavate toetuste integreerimine kohalike omavalitsuste tulubaasiga, mis jaotatakse maksutulude ja toetusfondi kaudu.
- Taastada 2009. aastani kehtinud omavalitsuste ülesanded spordi ja noorsootöö valdkonnas kohalikku eelarvesse laekuva tulumaksu osa taastamisega 2009. aasta kärpete eelsele tasemele ning arvestades vahepealseid muudatusi kodualuse maa maksustamisel näha alates 2017. aastast üksikisiku brutotulust tulumaksuna kohalikku eelarvesse laekuva osa määraks 12,13%.
- Kohalike omavalitsuste poolt täidetavate riiklike ülesannete eristamine õigusaktides ja rahastamine kulupõhiselt riigieelarvest.
- Kohalike omavalitsuste koostöö edendamiseks, haldussuutlikkuse tõstmiseks ning teenuste efektiivsemaks osutamiseks analüüsida seadusandlust ja täpsustada seda valdkondades kus omavalitsuste koostöö on otstarbekam, kindlustades koostöö võimalikkuse erineva suurusega territooriumil ja erineva arvu omavalitsuste vahel.
- Omavalitsuspoliitika põhimõtete ja suundade avamine riigi strateegiadokumentides.

Mida me taotlesime ja saavutasime omavalitsuste üldise tulubaasi osas

Ettepanek 1. Kohalike omavalitsuste tulude taastamine majanduslanguse eelse perioodi tasemele.

Ettepanek 1.1. Taastada 2009. aastani kehtinud omavalitsuste ülesanded spordi- ja noorsootöö valdkonnas ja suurendada selleks kohalikele omavalitsustele riiklikest maksudest ja keskkonnatasudest laekuva tulu osa, sh üksikisiku brutotulust tulumaksuna kohalikku eelarvesse laekuva osa määra.

Ettepanek 1.2 Kohalike eelarvete tasandusfondi järkjärguline taastamine proportsionaalselt tulumaksu taastamisega.

Ettepanek 2. Suurendada toetusfondi (TaF) vahendeid kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmise kvaliteedi ja mahu tagamiseks.

Nagu juba üldeesmärkide täitmise osas märkisin, ei tulnud valitsusdelegatsioon meie ettepanekutega kaasa ja viitas kavandatavale haldusterritoriaalsele reformile ja lisanduvatele vahenditele huvitegevuse ja jäätmemajanduse valdkonnas. Kohalike omavalitsuste tulud kasvavad vaid majanduskasvu tõttu suurenevatele töötasudele kasvava tulumaksu ja kohalike omavalitsuste endi osutatavate teenuste suurenemise tõttu kogu-

tavate tasude arvel. Tasandusfondi suurendamist nähakse ette 2018 aastast alates, koos regionaalse komponendi rakendamisega.

Ettepanek 3. Muuta maamaksuseadust ja kaotada maamaksuseaduse alusel kehtestatud 100% maamaksusoodustus kaitstavate loodusobjektide loodusreservaatidesse ja sihtkaitsevöönditesse jäävale maale ning 50% maamaksusoodustus kaitstavate loodusobjektide piiranguvöönditesse ja hoiualadele jäävale maale. Maamaks tuleb tasuda kõigilt maadelt 100-protsendiliselt.

Kuigi valitsuskomisjon väidab et väljatöötamisel on lahendus kohalikele omavalitsustele looduskaitsealadest tingitud maamaksu vähenemise kompenseerimiseks, ei ole Rahandusministeerium ja Keskkonnaministeerium selleks piisavalt pingutusi teinud ning Koostöökogu jääb oma taotluse juurde,

Valitsuskomisjon tegi ettepanekud:

Ettepanek 1. KOVidele tagasi suunatavate kaevandamise õiguse tasu uue jaotusmudeli rakendamiseks:

- võtta KOVidele laekuv kohalike maardlate kaevandamise õiguse tasu välja tasandusfondi valemist;
- muudatuse negatiivsete mõjude leevendamiseks näha ette 8 a regresseeruv kompensatsiooni-mehhanism;
- KOVide tulubaasi vähenemise vältimiseks liita muudatusest vabanev raha tasandusfondile.

Ettepanek 2. Tasandusfondi valemi töökohtade loomist ja maksutulude kasvatamist demotiveeriva mõju vähendamiseks seada tasandusfondi eraldise aastasele vähendamisele lagi 2% arvestuslikest kuludest.

Koostöökogu nõustus esitatud ettepanekutega kuna kaevandamisõiguse tasu jaotusmudeli rakendamiseks võeti arvesse omavalitsusliitude ettepanek pikendada regresseeruva kompensatsioonimehhanismi aega ja kaaluti ka ettepanekut tasandusfondi aastase vähenemise piirmäära vähendamiseks.

Liitude muud ettepanekud rahandusvaldkonnas

- Tasandusfondi valemi tulu- ja kulukomponentide väärtuste ning tasandusfondi mahu määramine peab toimuma läbirääkimistel kokkulepitud ülesannete maksumuse alusel.
- Alustada KOV tulude tõstmist läbi pensionide tulumaksuga maksustatavast osast üksikisiku tulumaksu kandmisega kohalikku eelarvesse.
- Alustada läbirääkimisi dividendide pealt makstava tulumaksu eraldamiseks kohalikele omavalitsustele.
- Aastatel 2016–2017 analüüsida kohalike maksude seadust eesmärgiga täiendada kohalike maksude loetelu.
- Tagada riigi andmekogudesse andmete esitamise ja sellega seotud ülesannete ning muude riiklike ülesannete täitmise ja nende administreerimisega seonduvate kulude katmine riigi eelarve vahenditest.
- Maapõueseaduse menetlemise käigus jätkata läbirääkimisi põlevkivi tasu areaali komponendi jaotusmehhanismi osas.

- Kaevandusõiguse tasude osas maksuvabastuste kehtestamise protsessi tuleb lülitada asjaosalised kohalikud omavalitsused. Leida lahendus maavarade kaevandusõiguse tasude vähenemise korvamiseks kohalikele omavalitsustele.

Valitsuskomisjon nõustus jätkama läbirääkimisi punktides 1, 2, 4 osas kusjuures tulemus võib olla mingis osas positiivne. Punktide 3 ja 5 osas läbirääkimisi ei jätkata keskvallitsuse vastuseisu tõttu. Punktide 6 ja 7 osas on kokkulepe saavutatud ja lahendus on kirjeldatud põhitaotluste osas.

Valitsuskomisjon tegi ettepanekud

- Hooldatava parameetri asendamine tööealise ja vanuri omaga. Üleminek toimuks järk-järgult 4 a jooksul, suurendades vastavalt vanurite ja tööealiste parameetrite arvväärtusi.
- Tasandusfondi ääremaastumist arvestava parameetri lisamine.
- Liitsihtotstarbega maade kodualuse maamaksu vabastuse laiendamisest tingitud tulude vähenemine kompenseerida KOVide tulumaksu osa suurendamisega 0,01 protsendipunkti. Muudatus rakendub 2018. a.

Koostöökogu nõustus hooldatava parameetri asendamisega tööealise ja vanuri omaga tasandusfondi arvestuses ja ääremaastumist arvestava parameetri lisamisega. Liitsihtotstarbega maade kodualuse maamaksu vabastuse üle jätkatakse läbirääkimisi.

Tulemused rahaliste ettepanekute osas haridusvaldkonnas

Omavalitsusliitude ettepanekud

- Tagada riigi ja kohalike omavalitsusüksuste üldhariduskoolide rahastamisel võrdsed alused.
- Kujundada õpetajate tööjõukulude maht haridustoetuses vastavalt töövõtjate esindusorganisatsioonide ja haridusministeeriumi kokkuleppele ning kajastada toetuse summa läbirääkimiste lõpp-protokollis.
- Lisada tugispetsialistide toetuse rahastamiseks vajalikud vahendid haridustoesse.
- Tagada HEV õpilastega koolide pidamine riigi poolt.
- Suurendada õppevahendite soetamise toetust.
- Tagada toetus koolilõunakulude katmiseks samadel põhimõtetel ja ulatuses riigi üldhariduskoolidega.
- Suurendada toetust õpilas- ja noorteürituste ning aineühenduste tegevuse rahastamiseks maakondlike omavalitsusliitude kaudu.
- Suurendada riiklikult toetatavate õpilaskodude ülalpidamiseks riigieelarvelisi vahendeid.
- Kavandada vastavalt PGSile toetus õpilaste transpordi rahastamiseks alates 2017. a mahus vähemalt 15 miljonit eurot.

Valitsuskomisjon polnud ühegi punkti osas liitude ettepanekute osas päri ja viitas enamuses ettepanekute puhul demagoogiliselt ja tihti ka asjasse mittepuutuvalt. Koostöökogu esitas kõigi punktide osas oma eriarvamuse ja jäi oma taotluste juurde.

Valitsuskomisjon esitas ka oma ettepanekud

- Õpetajate palgakasv on prioriteet.
- Digipädevuse kasvu eesmärgil arendatakse IKT taristut, et tagada innovaatiliste IKT baaslahendustega tõhus ning jätkusuutlik tugi haridusasutuste õppeprotsessile.
- Huvitegevuse ja huvihariduse kättesaadavuse ja mitmekesisuse parandamiseks näha KOVidele ette huvitegevuse ja huvihariduse toetus.

Koostöökogu märgib, et valitsuse ettepanek õpetajate palgakasvu prioriteedi osas on sisutühi, kuna läbirääkimiste lõpp-protokolli ajaks polnud teda tegelikkuses kavandatud summad. Nõustuti digipädevuse suurendamiseks kavandatavate arengutega. Märgiti et Riigi eelarvestrateegias 2017–2020 p 2.10.2.Haridus ja ka p 2.11.1. kultuur alalõigus: „Olulised tegevused 2017–2020 eesmärkide täitmiseks“ puudub viide noorte huvitegevuse toetussüsteemi kontseptsiooni rakendamise kohta. Seega puudub oma-valitsustel kindlus toetussüsteemi edasise jätkusuutlikkuse osas.

Koostöökogu lisataotlused olid

- Taastada KOV haridustoetuse arvutamise ja jaotuse aluseks 2012. aastani kehtinud haridustoetuse mudel.
- Tagada üldhariduskoolide IKT-baastaristu uuendamine.
- Hüvitada KOVidele viivitamatult Erakooliseaduse (EraKS) 22² täitmisega seotud kulud alates 2011. aastast.
- Näha 2017. a riigieelarves ette vahendid eraüldhariduskoolide tegevuskulude katmise toetamiseks vastavalt EraKSle.
- Töötada välja omavalitsuste eelarvete tasandamissüsteemis meetmed kohalike eelarvet toetamiseks infrastruktuuri amortisatsioonikulude katmiseks.
- Tagada piisav arv gümnaasiumiastme õppekohti.

Koostöökogu esitas oma eriarvamuse haridustoetuse valitsuskomisjoni poolsele selgitusele tuginedes 05.09.16 Riigikontrolli Riigikogule esitatud aruandele „Haridustoetuse kasutamine valdades ja linnades“ aruandes lk 4: „Haridustoetuse koefitsientide toime vastandub koolivõrgu korrastamise eesmärkidele.“ IKT taristu uuendamine sai vastuse juba valitsuskomisjoni enda ettepanekutega. Kuigi erakooliseaduse rakendamiseks ja kulude katmiseks on olemas riigikohtu lahend ei kiirusta HTM seda täitma ja koostöökogu juhib sellele tähelepanu.

Infrastruktuuri amortisatsioonikulude katmise osas viitab Valitsuskomisjon EL vahendite eraldamisele gümnaasiumitaseme arendamiseks, mis koostöökogu ei rahulda ja jäädakse oma ettepanekute juurde.

Gümnaasiumide õppekohtade osas polnud valitsuskomisjoni selgitused piisavad ning koostöökogu võttis informatsiooni teadmiseks ja sedastas et puudub selgus riigigümnaasiumide rajamise osas Tallinna aastani 2023.

Tulemused rahaliste ettepanekute osas sotsiaalvaldkonnas

Koostöökogu taotles:

- 1) piisavate vahendite kavandamist riigieelarves ravikindlustuseta isikutele esmasandari arstiabi kättesaadavuse tagamiseks;
- 2) kvoodipagulastega seotud sundkulude katmist kohalikele omavalitsustele täies ulatuses;
- 3) riigi võimaluste kaalumist omavalitsuste sotsiaalelamispindade ehitamise ja puuetega isikute eluruumide kohandamise toetamiseks;
- 4) toetusfondi kaudu omavalitsustele vahendite eraldamist eestkostetöö rahastamiseks.

Koostöökogu ei nõustunud valitsuskomisjoni seisukohaga ravikindlustamata isikute esmasandari arstiabi küsimuses ja võttis teadmiseks valitsuskomisjoni selgitused kvoodipagulaste vastuvõtmise rahastamise osas. Koostöökogu ei rahuldanud valitsuskomisjoni selgitused vähekindlustatud isikutele sotsiaalelamispinna rajamise ja puuetega isikute eluruumide kohandamise toetuse eraldamise kohta ning jäi oma taotluse juurde.

Eestkostetöö rahastamise osas lepidi kokku läbirääkimiste jätkamise osas.

Valitsuskoomisjon esitas ettepanekud:

- 1) suunata maavalitsuste kaudu jaotatava lapsehoiuteenuse toetus ja lisanduv sügava puudega laste lapsehoiuteenuse toetus KOVide toetusfondi riigieelarve seaduse nõuete täitmiseks ja sügava puudega laste teenuste parandamiseks;
- 2) viia toetusfondi üldhoolduse rahastamine isikute osas, kes asusid hooldekodusse elama enne 01.01.1993.

Koostöökogu nõustus lapsehoiutoetuse edasist kavandamist toetusfondi kaudu, kui hoolekandeseadus sellisel kujul vastu võetakse ning üldhooldekodudes asuvate isikute rahastamise küsimuses.

Koostöökogu esitas ka täiendavad ettepanekud sotsiaalvaldkonna rahastamise küsimustes, millega taotles:

- 1) erihoolekande teenuse rahastamisel sihtgruppide kõrvalabi vajaduse arvestamist ja sellele vastavalt teenus rahastamist või kohalikele omavalitsustele rahaliste vahendite eraldamist, et arendada ja tagada täiendavaid teenuseid kohaliku omavalitsuse poolt;
- 2) hoonete rekonstrueerimisel ja kaasajastamisel takistusteta liikumise projektide rahastamise kavandamist riigi eelarvelistest vahenditest või Euroopa Liidu finantsperioodil 2014-2020 ESF ja ERF vahenditest;
- 3) omavalitsustele pandud uute ja täiendatud kehtivate ülesannete maksumuse selgitamist 01.01.2016 jõustunud SHSe analüüsi põhjal ning omavalitsuste tulude täiendamiseks lisandunud ülesannete kulude katteks rahaliste vahendite eraldamise süsteemi väljatöötamist;
- 4) riigieelarves kohalike omavalitsuste poolt riigi erihoolekandeteenuste osutamiseks tehtud kulutuste katteks rahaliste vahendite eraldamist.

Koostöökogu ei rahuldanud valitsuskomisjoni selgitused ühegi ettepaneku osas ja jäi oma esialgsete taotluste juurde.

Tulemused rahaliste ettepanekute osas kultuuri- ja spordivaldkonnas

Koostöökogu taotles:

- 1) vahendite eraldamist kohaliku omavalitsuseüksuste omanduses olevate kuid sisuliselt üleriigiliste objektide arendamiseks;
- 2) ujumise algõpetuse läbiviimise kulude katmiseks vahendite suurendamist, s.o kavandada 2017. a selleks vähemalt 1,93 miljonit eurot;
- 3) kirikute renoveerimiseks eraldatavate vahendite suurendamist, seadmata toetuse eraldamisel territoriaalseid piiranguid;
- 4) rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks ja raamatukogude infosüsteemi arendamiseks vahendite suurendamist, kavandades selleks 2017. a 10% vahendeid enam;
- 5) kooride, rahvatantsurühmade, orkestrite, harrastusteatri tegevuse jätkuvat toetamist riigieelarvest.

Koostöökogu nõustus sellega et koostöös otsitakse edasi sobivaid lahendusi üleriigilike objektide arenduste rahastamiseks. KOV investeeringute osas jätkatakse sõlmitud kokkulepete täitmist. Ujumise algõpetuse rahastamise suurendamise osas toetas koostöökogu ministeeriumide ühistootlust kuid ei nõustu selle edasilükkamisega 2018. aastasse. Pühakodade renoveerimise ja kooride, rahvatantsurühmade, orkestrite, harrastusteatri tegevuse toetamise osas riigieelarvest võeti informatsioon teadmiseks.

Tulemused rahaliste ettepanekute osas majanduse-, teehoiu- ja transpordi valdkonnas

Koostöökogu taotles teede ja transpordi valdkonnas:

- 1) kohalike teede hoiuks eraldavate vahendite mahu suurendamist kuni 40,5 miljoni euronit tulenevalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist;
- 2) linnalisi asulaid läbivate teede omandivormi ja teehoiu rahastamine osas kokku leppimist, linnu/valdu läbivate, olemuslikult riigimaanteed, sh TEN-T võrgustikku kuuluvate maanteed hoiu rahastamist riigieelarvest;
- 3) riigieelarvest linnade ja valdade haldusterritooriumil asuvate ühistranspordi infrastruktuuri osaks olevate bussipeatuste (samuti raudteejaamad/peatused) taristu väljaehitamise rahastamist ja sisustamist marsruutidel, mida linna- või vallaliinibussid ei läbi;
- 4) Aegna ja Naissaare lisamist püriasustusega väikesaarte loetelusse täiendades püriasustusega väikesaarte seaduse § 2 lg. 3 ning tagada vastavate laevaliinide toimimiseks riigipoolne toetus.

Koostöökogu ei nõustunud kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite mahu jätmisega eelmise aasta tasemele ning teda ei rahuldanud selgitused teiste ettepanekute rahuldamata jätmise osas. Jäädi täielikult oma esialgsete ettepanekute juurde.

Koostöökogu taotles IKT küsimustes:

- 1) riigi andmekogudesse andmete esitamise ja sellega seotud ülesannete ning muude riiklike ülesannete täitmise ja nende administreerimisega seonduvate kulude katmist riigieelarve vahenditest.

Koostöökogu ei nõustunud valitsuskomisjoni selgitustega ja rõhutab et meie arvates on riigi andmekogude pidamisega seotud ülesanded olemuslikult riiklikud. Lisaks ei määrgime, X-Tee 6 kulude lisandumisega KOVidele, kus X-tee kulu on aastas 900–1600 € keskmiselt, ei ole omavalitsuste poolt aktsepteeritav nende kulude katmata jätmine.

Koostöökogu taotles maa- ja keskkonnaküsimustes:

- 1) vahendite eraldamist riigi- ja jätkuvalt riigi omandis olevate maade hooldamiseks, kavandades selleks 2017. aastal ette vähemalt 75 000 eurot:

Koostöökogu võttis selgitused vahendite eraldamise vähenemise osas, seoses maade pindala vähenemise tõttu teadmiseks.

Tulemused rahaliste ettepanekute osas muudes küsimustes

Koostöökogu taotles muudes küsimustes:

- 1) Toetuse suurendamist üleriigilistele omavalitsusliitudele rahvusvahelise koostöö toetamiseks ning näha selleks 2017. aastal ette 150 000 € ja omavalitsusliitudele Eesti EL eesistumisega seonduvate kohustuste täitmisega, sh ürituste korraldamisega, seotud kulude katmiseks vahendite eraldamist. Samuti arvestada Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamise kulude katmise vajadusega;
- 2) perekonnaseisutoimingute teostamiseks suurenenud kulutuste hüvitamise suurendamist.

Koostöökogu võttis valitsuskomisjoni selgitused nendes küsimustes teadmiseks.

Millised olid läbirääkimiste tulemused lähtealuseid arvestades?

Läbirääkimistel kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamisel ja kvaliteedi tõstmisel ei õnnestunud meie nägemust kaitsta ja keskvalitsuse poolt võeti üldine suund kohalike omavalitsuste reformile, nende suuruse muutmiseks. Arvestamata jäid meie vastulauseid omavalitsuste rahastamise osas.

Riigikohtu üldkogu 2010. aasta 16. märtsi otsuse valguses jäi valitsusdelegatsioon seisukohale, et kohtuotsus on täidetud, kuigi meie arvates on senini andmata õigusakt, milles oleks selgelt määratletud kohalike omavalitsuste tulubaas konkreetsete ülesannete täitmiseks.

Ka kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamises majanduslanguse eelse perioodi tasemele kokkuleppele ei jõutud, keskvalitsus näeb selle küsimuse lahendust haldusreformi läbiviimises.

Riiklike ülesannete eristamisel on olukord paranenud, rahastamine on stabiilsem, kuid meil on eriarvamusi riigiülesannete täitmiseks tehtavate vajalike kulude arvestamise alustes.

Seadusandluses kohalike omavalitsuste koostöö soodustamise osas midagi ette ei võetud ja keskvalitsus puges jällegi haldusreformi kavandamise taha.

Läbirääkimiste tulemused arvude keeles on kajastatud järgmistes tabelites:

Tabel 3	2016	2017			
		KTK taotlus	Eelarve eelnõu	Kokkulepe	KTK lahkarvamus
1. Tulubaas					
KOV tulumaksuosa	11,60%	12,13%	11,60%	Kokkulepet ei saavutatud	12,13% + 43 milj. €
KOV tasandusfond ¹	76 101 038	97 191 882	76 409 000 ¹	Kokkulepet ei saavutatud	97 191 882 +20 782 882
Keskkonnatasude jaotuspõhimõtte muutmise kompensatsioon	308 149		0		
2. Eraldised riigieelarvest					
Meede nr 2. Haridusvaldkond					
Haridustoetus	237 370 537		242 750 000 ²		
- Palgavahendite osa	195 973 063				
- Kooli juhtimise osa	14 406 499				
- Koolilõuna toetus	17 536 338	samadel põhimõtetel ja ulatuses riigi üldhariduskooli dega.	aluseks on samad ühiku määrad kui 2016. a, õpilasepõhist toetust		
- Õppekirjanduse toetus	7 600 537		komponentide lõikes va õpetajate		
- Õpetajate ja juhtide täiendkoolitus	1 854 100		töötasutoetus ei kavandata		
- Õpilaskodude kohatoetus	2000 €/ koht		võrreldes kehtiva määrusega muuta		
- Riigieelarvest haridustoetuse hulgas investeeringuteks kavandatud toetus	0		0		
Ühisürituste ja ainesektsioonide tegevuse toetus	1 171 159		1 171 159		
Toetus koolitranspordi rahastamiseks	0	15 000 000	0	Kokkulepet ei saavutatud	+15 000 000
Huvitegevuse toetus	0		5 700 000	Kokkulepe	
Meede nr 3. Sotsiaalvaldkond					
Toimetulekutoetusteks ja vajaduspõhine peretoetus	27 066 831		26 647 290	Kokkulepe	
KOV sotsiaaltoetuste ja - teenuste osutamise toetus	2 441 685		2 575 000	Kokkulepe	
Toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse administreerimise hüvitis (riiklik ülesanne)	713 139		586 000	Kokkulepe	
Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus	0		2 650 000 ³		Jätkata läbirääkimisi

Tabel 3.

Tabel 4	2016	2017			
		KTK taotlus	Eelarve eelnõu	Kokkulepe	KTK lahkarvamus
Meede nr 4. KOV kultuuri ja sporditoetused					
Toetused KOV kultuuriasutustele (raamatukogud, teatrid, linnaorkestrid)	4 475 810		4 475 810	Kokkulepe	
- rahvaraamatukogude teavikute soetamise toetus	1 805 829		1 805 829	Kokkulepe	
Ujumise algõpetuse programmi toetus	230 080		230 080	Kokkulepe	
Pühakodade säilimine ja areng	660 486		660 486		
Meede nr 5. Keskkonna valdkond					
Jäätmemajanduse arendamine	0		2 200 000		Tingimused ei ole sobivad
Riigimaade ja jätkuvalt riigi omandis olevate maade hooldamiseks	70 000	75 000	66 000		
Meede nr 6. Kohalike teede hoid					
Eraldised kohalike teede hoiuks	29 712 500	40 456 074	29 312 500	Kokkulepet ei saavutatud	40 456 074 +11 143 574
Meede nr 7. Regionaalvaldkond					
Ühinemistoetus	0		14 000 000 ⁴		
Kvoodiraha lasteaedade ja hooldekodude energiasäästu investeeringud	0		24 000 000 ⁵		Tingimused ei ole sobivad
Sündide ja surmade registreerimise toetus	20 000		21 000	Kokkulepe	
Väikesaarte toetus	415 426		415 426	Kokkulepet ei saavutatud	
Üleriigiliste omavalitsusliitude rahvusvahelise koostöö toetamiseks	119 000	150 000	119 000	Kokkulepe	
Pealinna funktsioonide teostamise toetamine	0		0		

Tabel 4.

¹ Ei sisalda Riigikogus menetluses olevat keskkonnatasude muudatust

² Summa täpsustub lähtudes KOV koolide õpilaste arvust EHIS 10.11.2016 ja haridustoetuse kasvust, mis selgub riigieelarve menetlemisel.

³ Raha suunamine toetusfondi sõltub SHS muudatuse jõustumisest.

⁴ Prognoos. Kulu sõltub sellest kui paljud KOVid ühinevad

⁵ Prognoos. Kulu sõltub kvoodiraha laekumisest ja KOVide aktiivsusest projekte ellu viia 2017. a. Projektide vahendeid võib kasutada ka 2018.a

Majanduse- ja teede- ning transpordi valdkond

Eelarveläbirääkimiste majanduse ja teede- ning transpordi töörühm kogunes täies koosseisus kaks korda. Esmalt omavalitsusliitude ettepanekute arutamiseks riigi eelarvestrateegiasse ja MKM seisukohti pikas eelarvestrateegia perspektiivis. MKM vaates ei olnud pikas perspektiivis kohalike teede hoiuks vahendite suurendamist kavandatud. Diskuteeriti problemaatika üle mis tekib riigieelarve baasseaduse muutmise järel, kui MKM ei otsusta kohalike teede hoiuks kavandatavate vahendite üle. Ka RM ja MKM vahel puudub esialgu selgus ülesannete jaotuses ja vahendite kavandamise kohustuses.

Teiseks riigieelarve 2017. aasta vaates läbirääkimiste lõpp-protokollis kajastatavate seisukohtade selgitamiseks ja kokkuleppimiseks.

Tulenevalt riigikohtu otsusest ei ole enam programmpõhiste vahendite jaotus kohalikele teedele eraldatud vahendite hulgast seaduslik ja 2017. aastal seda ministeerium enam teha ei saa. Tänu sellele kohalikele teedele eraldatavad vahendid üldises jaotuses suurenevad vähemalt kolme miljoni euro ulatuses, millele lisanduvad projektipõhisest jaotusest tagasilaekuvad vahendid.

Kahjuks ei õnnestunud kohalike teede hoiuks kavandatavaid vahendeid võrreldes 2016 aastaga suurendada.

Töörühma ekspertkomisjon kogunes veel kolm korda arutamaks küsimusi kohalike teede inventeerimise programmi rakendamiseks. Tulenevalt riigihankel osalenud pakkujate esitatud vaidlustest hilines väga palju hanke võitja selgumine ning tööde alustamine venib selliselt et otsustati esitada uus taotlus omandireformi reservfondile vahendite eraldamise pikendamiseks et kavandatud tööd oleks võimalik rahastada ka 2017. aastal.

Hanke võitja selgumise järel kerkisid uued probleemid, mis seonduvad hanke võitja professionaalsuse ja pädevusega. Koostöökogu poolsed eksperdid juhtisid Maanteeameti, kes riigi esindajana viis läbi riigihanke ja korraldab inventeerimise projekti elluviimist, tähelepanu sellele, et omavalitsuste informeerimine pole läbi viidud piisaval tasemel, ning omavalitsusliite pole hanke seisust jooksvalt teavitatud.

Töörühm arutas ka Maanteeameti läbiviidavat projekti selgitamiseks riigi ja kohalike teede omandi võimalikke muudatusi ning teeseaduse varasemast redaktsioonist tulenevaid täpsustusi ehitusseaduses. Liitude esindajad rõhutasid jätkuvalt vajadust kiirelt määratlada asulaid läbivate riigiteede omandivorm ning nende teede hoiu rahastamise küsimused.

Hariduse- ja noorsootöö valdkond

Hariduse märksõnaks läbi aastate on olnud **põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §82**, millega igal aastal eraldatakse riigieelarvest toetust valdadele ja linnadele munitsipalkoolide õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajatele töötasu ning täiendkoolituse, investeeringute ja õppevahenditega seotud kulude katmiseks, nii ka 2016. aastal. Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2016–2019 näeb ette tõsta õpetaja keskmine palk 120%ni Eesti keskmisest palgast. Kahjuks see, kuidas eesmärgini püütakse jõuda, ei vasta alati meie jõupingutustele, nimelt võttis Riigikogu 2015 aasta viimasel

päeval vastu PGS §82 muudatuse ja alates 01.01.2016 aastal haridustoetus enam investeeringutoetust ei sisalda, see suunati õpetajate palgatõusuks.

Läbirääkimiste hariduse töörühma koosolekutel oligi põhiteemaks haridustoetuse jaotuse kokkulepped Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude koostöökogu läbirääkimiste vahe ja lõpp-protokolli 2017. aasta riigieelarve osas seatud eesmärkidega – haridustoetuse jaotuse alused on ühtsed kõigile koolipidajatele omandivormist olenemata ning toetavad tugeva põhikooli ja valikuterohke gümnaasiumihariduse kättesaadavust. Kellel huvi ja tahtmist põhjalikumalt tutvuda, siis läbirääkimiste hariduse töörühma protokollid alates 2004. aastast on kättesaadavad aadressil <http://portaal.ell.ee/4678> töörühmade koosolekute protokollid.

HTMi poolt algatatud **erakooliseaduse §22²** muutmise seaduse eelnõu võeti vastu 2016. aasta suvel ja jõustub 01.01.2017. Muudatuse kohaselt osaleb vald või linn eraüldhariduskooli tegevuskulude katmises, kui see on valla või linna otsusel vajalik hariduse kättesaadavuse või mitmekesisuse tagamiseks. Olulisteks muudatusteks on alates 26.06 2016 ka § 5⁴ muudatused, mille kohaselt nõutakse erakoolile või -koolieelsele lasteasutusele tegevusloa andmisel ka asutuse asukohajärgse kohaliku omavalitsuse kirjalikku arvamust.

Haridusseaduse eelnõu osas ei olnud möödunud aastal kiireid edasiminekuks, sest parandusettepanekuid laekus rohkearvuliselt ja eelnõu menetlus jätkub Riigikogu kultuurikomisjonis. Tuletame meelde, et eelnõu eesmärk on selgelt määratleda haridussüsteemi osapoolte vastutuse jaotus, et igaüks olenemata vanusest, erivajadustest või majanduslikust olukorrast saaks kasutada õigust haridusele. Uues haridusseaduses sätestatakse haridusvaldkonna toimimise põhimõtted ja -alused, haridussüsteemi struktuur ja osapoolte vastutus ning koondatakse haridusseadusesse selliseid sätteid, mis on kõigile õppeasutuse liikidele ühised.

Riiklike õppekavade osas ei olnud suuri muudatusi. Õppekavades on valikainena lisandunud karjäärinõustamine. Karjäärinõustamise teenuseid pakub Rajaleidja, mis ühendab endas nii karjääriplaneerimist toetavat portaali kui ka maakondlikke teavitamis- ja nõustamiskeskusi. Rohkem infot aadressilt <http://www.rajaleidja.ee/>

Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise vajadust on arutatud alates 2011. aastast. Haridus- ja teadusminister kinnitas oma käskkirjaga „**Alushariduse ja lapsehoiu kontseptsiooni**“, mille eesmärk on alushariduse ja lapsehoiu korralduse muutmine laste ja perede vajadustest ning omavalitsuste võimalustest lähtuvalt. Alusharidus ja lapsehoid on kättesaadav kõigile lastele, kelle vanemad seda soovivad: 1,5–3-aastastele on võimaldatud lapsehoid ja 3–7-aastastele lastele alusharidus riikliku õppekava alusel.

KIK-i poolt rahastatav keskkonnateadlikkuse programm on osa keskkonnaprogrammist ning toetuse taotlemine ja projektide elluviimine toimub vastavalt keskkonnaprogrammi reeglitele ning keskkonnaministri määrusele. Programmi eesmärgid ja toetatavad tegevused sätestatakse keskkonnaministri määrusega. Igal aastal toetusteks suunatav rahasumma on erinev, sest see sõltub otseselt laekuvatest keskkonnatastudest. Rohkem infot aadressil <http://www.kik.ee/et/keskkonnateadlikkus/keskkonnateadlikkus>.

EMOLi esindaja kuulub **Keskkonnakäpa** konkursi žürii liikmete hulka. Tegemist on keskkonnasõbraliku haridustegevuse tunnustamisega, millega soovitakse esile tõsta kõiki, kes on jättnud positiivse jälje mõne keskkonnateadliku algatusega või panustanud keskkonnasõbraliku haridustegevuse edendamisse. Sihtrühmadeks on lasteaiad, koolid, õpilasrühmad, õpetajad ja organisatsioonid. Rohkem infot

<http://www.keskkonnakapp.ee>.

Kutsesüsteem on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist, mis seob haridussüsteemi tööturuga ja aitab kaasa elukestvate õppele ning tööalase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele. Kutsesüsteemi toimimist reguleerib kutseseadus ja kutsesüsteemi arendamise ja hoidmisega tegeleb SA Kutsekoda: <http://www.kutsekoda.ee>

2016. aastal ilmus SA Kutsekoja trükis „Töö ja oskused 2025“, mis andis aimu oluliseimatest üldilmsetest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule kümne aasta perspektiivis. Samuti ilmus ülevaade Eesti tööturu olukorrast, tööjõu- ning sellest tulenevast koolitusvajadusest järgmise kümne aasta jooksul.

Kultuuri- ja sporditöö valdkond

Laual olid 2016 aastal kaks väga olulist teemat:

- 1) ujumise algõpetuse metoodika arendamine ja rahastus;
- 2) huvitegevuse toetussüsteemi kontseptsiooni väljatöötamine.

Ujumise algõpetuse toetuse tõstmine riigieelarvest kohalikele omavalitsustele on RES 2017–2020 läbirääkimistel ministeeriumide poolt leidnud kindlat toetust.

Fragment ujumise algõpetuse juhendraamatu „Õpime ujuma“ plakatist

2016. aasta kevadel viidi Tallinna Ülikooli poolt läbi enam kui 2300 viienda klassi lapse seas läbi ujumisoskuse uuring, mille esialgsed tulemused näitasid, et rohkem kui 50% 11–12-aastastest lastest hindab oma ujumisoskust üle. See annab tõestust, et ujumise algõpetuses peab toimuma kvaliteedi tõus ja selleks on vaja suunata täiendavaid vahendeid.

Oluliseks tööloiguks on ka eelnõude menetlemine. Eraldi võib selles osas välja tuua Noorsootöö seaduse ja Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille EMOL kooskõlastas märkustega. Üheks märkuseks oli, et eelnõuga lisatava noorsootöö seaduse § 151 lõige 1 kohaselt määratakse kooskõlas riigieelarve seadusega riigieelarvest valdadele ja linnadele võimalusel toetus. Leidsime, et taoline sõnastus

(„võimalusel toetus“) ei anna omavalitsustele kindlust, et riigipoolne toetus on jätkuv ja ette planeeritav. Pigem viitab see sellele, et seda toetust võidakse ka mitte ette näha, mis selgub alles konkreetse aasta riigieelarve vastuvõtmisel. Seega tegime ettepaneku jätta välja sõna „võimalusel“.

Pikemat aega on arutatud noorsootöö seaduse muutmise ja ajakohastamise vajadust. Kooskõlastamisel oli vastava eelnõu väljatöötamise kavatsus, kus üheks tähelepanu nõudvaks asjaoluks oli see, et kavandatavad muudatused mõjutavad omavalitsuste töökorraldust, sest kuigi omavalitsused tegelevad huvitegevuse korraldamisega ka enne seaduse muudatust ning selle tõttu ülesanded ei muutu, on seadusega plaanis huvitegevusest ülevaate saamiseks hakata igal –aastaselt KOVilt koguma infot noorte huvitegevuses osalemise ja pakkumise kohta. Seega peab KOV esitama kord aastas andmeid ning tagama andmete olemasolu, mis kindlasti suurendaks KOVi ametnike töökoormust.

Läbirääkimiste töörühma koosolekutel oli põhiteemaks Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste vahe- ja lõppprotokoll 2017. aasta riigieelarve osas. Üheks ettepanekuks, mille Omavalitsusliidud läbirääkimiste käigus hariduse töörühma ettepanekul tegid, oli ettepanek lisada koolide tugispetsialistide toetuse rahastamiseks vajalikud vahendid haridustoetusesse, sest tugispetsialistide finantseerimise küsimus on senini lahendamata vaidlus. Oleme koos ELLga oma seisukoha tugispetsialistide rahastamise osas korduvalt esitanud. Samas vahendid nende kulude katmiseks on jäetud eraldamata. Soovisime ka et tagataks riigi ja kohalike omavalitsusüksuste üldhariduskoolide rahastamisel võrdsed alused. Lõpp-protokoll on üleval Kohalike omavalitsuste portaalis aadressil <http://www.emovl.ee/koostoo/koostookogu/labiraakimised/>.

Sotsiaalvaldkond

2016. aasta 1. jaanuaril jõustusid kaks väga olulist seadust, mis reguleerivad sotsiaaltööd, need on sotsiaalseadustiku üldosa seadus ja sotsiaalhoolekande seadus. Mõlemat seadust menetleti eelnevalt mitu aastat, aga kokkulepeteni olulistest küsimustes kohalike omavalitsuste ja keskvõimu vahel ei jõutudki. Kõige põhimõttelisem vastuolu jäi omavalitsustele lisanduvate ülesannete ja sellega mittekaasneva rahastuse pärast. Eelnõu koostajad leidsid, et nende seadustega ei peagi näitama rahastamist ja seda vaatamata sellele, et uute ülesannete täitmine toob kohalikele omavalitsustele täiendavaid kulusid. Peale rahastamise oli seaduste tekstis ka palju ebaselget ja mitmeti mõistetavat, mis tõi kaasa täiendava vajaduse selgitada, mida seaduseandja on ühe või teise sättega mõelnud ja kuidas seda tuleb täita. Lisaks Sotsiaalministeeriumi poolt igas maakonnas organiseeritud seminaridele, oli vastav ettekanne ka Linnade ja valdade päevadel, mis pälvis osalejate suure tähelepanu.

Jätkus EMOLi osalemine ajakirja Sotsiaaltöö toimetuse kolleegiumis. Ajakiri on Tervise Arengu Instituudi ja Sotsiaalministeeriumi väljaanne, mis ilmub neli korda aastas ja millest saab lugeda uurimistulemusi ja teoreetilisi ülevaateid sotsiaaltööst ning -poliitikast; kogemuslikke, nõuandvaid ja informatiivseid artikleid, mis on toeks kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatele, aga ka kõigile teistele, kes puutuvad kokku sotsiaaltöoga. Alati on oodatud sotsiaaltöö praktikute aramusartiklid ja probleemide tõstatused. Teretulnud on kohalike omavalitsuste edu- ja murelood. Ilmumist alustas Sotsiaaltöö elektrooniline uudiskiri, millest leiab teemavaldkonna operatiivset infot. Uudiskirjaga liitumiseks tuleb saata kiri aadressile ajakiri@tai.ee.

Arengukavadest, mida 2016. aastal täiendati, võib ära märkida „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020“ ja „Heaolu arengukava aastateks 2016–2023“. Rahvastiku

tervise arengukava 2009–2020 (edaspidi RTA) on Eestis esimene tervise valdkonna laiapõhine arengukava, mis katab kõiki olulisi tervise alavaldkondi, millest mitmed olid varasemalt käsitletud erinevates riiklikes strateegiates. Alustati ka uue RTA 2018–2030 väljatöötamist, selleks eesmärkide ja struktuuri kohta ettepanekute kogumist. Heaolu arengukava on edaspidi riigieelarve planeerimise alus tööhõive, sotsiaalkaitse ja võrdse kohtlemise valdkondades tegevuste kavandamisel. Eesmärkideks on seatud suurem sotsiaalne kaasatus, tööhõive kõrge tase, pikk ja kvaliteetne tööelu, sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähendamine ning sooline võrdsus.

Ühiskonnas tervikuna on suurenenud tähelepanu vägivallateemale. Seda nii laste, naiste kui ka eakate osas. Jätkus töö projekti „Lähisuhtevägivalla all kannatavate noorte ja perede kindlakstegemine ning nende probleemide lahendamine võrgustikutöö meetodil“ raames. Projekti eesmärgiks on juhtumikorralduse mudeli (MARAC) ettevalmistamine, katsetamine, arendamine ja laiendamine Eestis. Töötati välja Eestile kohandatud MARAC mudel ja jõuti selle piloteerimiseni. Erilist tähelepanu pöörati kodanikeühenduste panusele vägivallaennetuses.

Väga oluliseks lõiguks on ettepanekute tegemine valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni riigieelarve läbirääkimisteks. Taotleme riigi abi omavalitsustele sotsiaalelamispindade ehitamiseks ja puuetega isikute eluruumide kohandamiseks. Eelarvete pingelisuse tõttu ei piisa omavalitsustel endil selleks vahendeid. Valitsuskomisjoni seisukoht oli, et Sotsiaalministeerium on planeerinud eluruumide kohandamise toetamist esmalt läbi katseprojekti rakendamise koostöös Tallinna linnaga. Saadud kogemust kasutatakse põhiprojekti rakendamiseks, kus avatud taotlusvoorus on kohalikel omavalitsustel võimalus taotleda toetust eluruumide kohandamiseks ning vastavat nõustamist ja hinnanguid Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuselt.

Kohalike omavalitsuste jaoks on tõsiseks probleemiks psüühilise erivajadusega inimestele eestkostjaks olemine ja eestkoste töö korraldamine. Leidsime läbirääkimiste käigus, et keskvalitsus peaks eraldama vahendid selle töö rahastamiseks. Eestkostega seotud ülesanded võivad kohalikele omavalitsustele tulla sellest, et ta on kohtu poolt määratud isikule eestkostjaks või sellest, et füüsilisest isikust eestkostjat tuleb juhendada ja abistada. Perekonnaseaduse § 192 lg 4 kohaselt võib riik ette näha täiendavaid rahalisi toetusi eestkoste teostamiseks ja kehtestada eestkostjale tasu maksmise ja täiendavate kulude hüvitamise korra. Kulude hüvitamist kohalikele omavalitsustele § 191 lg 2 kohaselt ei ole ette nähtud, mis aga ei kehti tasu maksmise kohta. Tavalise füüsilisest isikust eestkostja töö on väiksem, kui seda on hakatud eeldama kohalikul omavalitsuselt ning eestkostetöö keerukuse ja ohtude tõttu (nt. eestkostjana peab vastutama eestkostetava õigusrikkumiste ja sellega tekitatud kahju eest) loobuvad eestkostjaks hakkamast ka pereliikmed, mis on toonud suurema koormuse kaasa kohalikele omavalitsustele eestkostjaks hakkamiseks. Kohtud saadavad kohalikele omavalitsustele kirju, et omavalitsus peaks jälgima, millal lõppeb kellegi eestkostja ametiaeg, koostama eestkostja eest avaldusi kohtule eestkoste pikendamiseks, seletama eestkostjale tema kohustusi ja andma nende täitmisel nõu, koostama kohtule avaldusi eestkostja eest eestkostetava varaga tehingute tegemiseks, jälgima eestkoste teostamist, tegelema eestkostjatega, kes pole kohtule aruandeid esitanud ja neid välja nõutama või ise koostama eestkostja eest, sest neid ei osata täita. Sellega on perekonnaseadusesse ja tsiviilkohtumenetluse seadusse kirjutatud ühest väikesest ülesandest kohtumenetluses: andma kohtule hinnang eestkostja sobivuse kohta ja koguma kohtu korraldusel eestkoste seadmiseks vajalikud andmed, saanud omaette suur töövaldkond ja lõputu hulk ülesandeid kohalike omavalitsuste jaoks. Leiame, et selline riiklik ülesanne peab olema eraldi rahastatud, sest eestkostja ja eestkostjate abiliste tööd ei saa teostada tasuta, muu sotsiaaltöö ja kohalike omavalitsuste kohustuslike ülesannete arvelt. Üha suurenev koormus seoses eestkostega annab kohalikele omavalitsustele

põhjendatud aluse selleks riigilt tasu maksmise regulatsiooni oodata, mis võimaldaks tegelike kulude hüvitamist. Kuna eestkostele määratud isikud on rahvastiku registri andmebaasis registreeritud, siis ei valmista sellega koormatud kohalike omavalitsuste tuvastamine ebamõistlikult suurt tööd. Pooled leppisid kokku läbirääkimiste jätkamises ja Justiitsministeeriumi kaasamises.

Eesti Maaomavalitsuste Liit on tõstatanud läbirääkimiste töörühmas probleemi, mis on seotud dementsete ja sõltuvushäirega isikute vanusest tuleneva ebavõrdse kohtlemisega seoses neile riigi rahastatava erihoolekande teenuste mittetagamisega. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt ei rahastata riigi eelarvest erihoolekandeteenust vanaduspensioniiikka jõudnud dementsuse diagnoosiga ja isikutele, kellel on sõltuvus alkoholist või narkootilisest ainekult juhtiva psüühikahäirena. Leiame, et vanusest tulenev diskrimineerimine tuleb lõpetada. Sotsiaalministeerium on seisukohal, et dementsus on sündroom, mis ei ole psüühikahäire vaid traumade või haigustega kaasnev nähtus/tagajärg. Seetõttu tuleb dementsusega eakate hoolekande küsimust lahendada üldhooldusteenuse raames. Eeltoodud seisukohaga ei saa kindlasti nõustuda ja hoiame teemat üleval ka järgneval aastal. Dementsus on kasvav probleem. Ka Heaolu arengukavas tõdetakse, et dementsusega eakad on sihtrühm, kelle vajadustele vastavad hooldusvõimalused ja sobivad teenused puuduvad. Hoolekandeteenuste puudumisele dementsuse diagnoosiga isikutele on juhtinud tähelepanu ka õiguskantsler. Lisan väljavõtte uuringust „Dementsusega inimeste hooldamise probleemid ja hooldusteenuste arendamise vajadus Eestis. KOKKUVÕTE.“ Kai Saks, Eve Võrk, Marika Tammaru, Ene-Margit Tiit

„Kokkuvõtteks tuleb tõdeda, et suurimaks probleemiks dementsusega inimestele teenuste pakkumisel on igakülgne ressursside nappus (raha, kvalifitseeritud personal, teenuste puudumine ja/või kättesaamatus). Ressursside nappusest tulenevad probleemid uute teenuste ja spetsialiseeritud teenuste arendamisel/osutamisel, dementsete teenuste turult tõrjumine, personali koolitamatus, füüsilise keskkonna kohandamatus, probleemid õendus- ja arstiabiga. Kõik esile toodud probleemid on omavahel põhjus-tagajärg seoses ja ühekaupa, eraldi neid lahendada ei ole võimalik. Eesti on küll Euroopa Liidu liige, kuid antud valdkonnas oleme ilmselgelt Euroopa ühel madalimal võimalikul arengutasemel.“

Lõppes projekt „Paneme seaduse kehtima!“, kus partneriteks olid Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Disainerite Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Kunstimuuseum ja MTÜ Eesti Purjelaevad. Alates 2014. a märtsi algusest elluviidud projekti eesmärk oli ligipääsetavuse edendamine, kaasava elukeskkonna rajamine ning Eesti seadusandluses olemasolevate sätete täitmise kontrolli tõhustamine. Keskkond peab olema kättesaadav kõigile – puuetega inimestele, lastega peredele, eakatele, ajutiselt liikumistakistusega inimestele jne. Seoses Eesti Puuetega Inimeste Koja ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu vahel sõlmitud partnerlusleppes ellu viimisega, külastati Islandit, kus toimusid erinevad arutelud ja kohtumised – teemaks universaalne disain e. ligipääsetavuse tagamine ning selle mõju, levik ja arenguvõimalused nii linnalises kui ka haasustuse piirkonnas. Kuna Eestis on päevakorral alkoholipoliitika rangemaks muutmise, siis oli huvitav, et Islandil saab tavalisest toidupoe ostu vaid õlut, kus alkoholi alla 2,25%, sellest kangemat alkoholi müüakse ÁTVRi Vinbudis, st riigi spetsiaalsetes alkoholipoodides, mida Islandil on 48.

Ligipääsetavuse tagamisele pööratakse üha rohkem tähelepanu. Oluline on käsitleda ligipääsetavust ka turismi kontekstis – erivajadustega inimeste vajadused ja kohalike omavalitsuste võimalused tõsta ettevõtjate teadlikkust antud valdkonnas. Teemal „Turism ja vaba aeg – kas kättesaadav kõigile? Puuetega inimeste piiriülene liikumine – üks EL põhiõigusi“ teemal oli konverents Eesti Rahva Muuseumis Tartus. Kohalike

omavalitsuste vastutusel on ligipääsetavuse kajastamine nii arengukavades, linnaplaneerimises, elamuehituses, transpordi korraldamisel ja teistes valdkondades, mis on olulised puuetega inimeste igapäevaelus. Riigi poolt ratifitseeritud Puuetega inimeste õiguste konventsioon näeb ette ligipääsu tagamise nii uutele kui ka juba olemasolevatele ehitistele. EMOL taotles kohalikele omavalitsustele takistusteta liikumise tagamiseks suuremat rahalist tuge riigieelarve läbirääkimiste töörühma arutelude käigus.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja kuulub hoolduskoormuse vähendamise rakkerühma, mis püüab leida võimalusi, kuidas parandada olukorda pikaajalist hooldust nõudvatele isikutele (vanusest sõltumata) teenuste pakkumisel. Eestis on sellega seoses väga suur koormus lähisugulastel, kes oma eaka, dementse vm puudega omaste hooldamise tõttu on sunnitud loobuma tööst ja jääma koduseks, mille tagajärjeks on ebapiisavad sissetulekud ja elukvaliteedi halvenemine.

Eesti Maaomavalitsuste Liit esitas oma vastuväited kooskõlastusel olnud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule, millega otsustati anda puudega laste lapsehoiuteenus kohaliku omavalitsuse korraldatavaks teenuseks. Seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt oli muudatuste eesmärgiks raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenuste kättesaadavuse parandamine ja paindlikuma korralduse loomine. Ebaselgeks jääb, kuidas on võimalik teenuse kättesaadavust parandada, kui teenuse rahastamine kokkuvõttes ei suurene ja teenuse osutajate kasvu ei ole ette näha. Vastavalt seletuskirjale kaasneb muudatustega eelduslikult riigieelarveliste vahendite kasv. Täiendava kommenteerimise ja oma seisukohtade kaitsmise võimaluse andis ka Riigikogu sotsiaalkomisjon, kuid põhilises osas jäid kehtima ministeeriumi seisukohad.

Eelnevaga väga sarnase pealkirjaga oli sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus, mida EMOL ei pidanud esitatud kujul võimalikuks kooskõlastada.

Seletuskirja kohaselt oli eelnõu peamiseks eesmärgiks rakendada ellu 1. jaanuaril 2016. a jõustunud lastekaitseseaduses sätestatud põhimõtteid, et tagada abivajavatele lastele vajalik abi ning seeläbi ennetada laste poolt õigusrikkumiste toimepanemist. Kahjuks ei selgunud eesnõust, kuidas püstitatud eesmärgid saavutatakse. Kõige olulisemaks kavandatavaks muudatuseks oli alaealiste komisjonide tegevuse lõpetamine ja sellest tulenevate ülesannete andmine kohalikele omavalitsustele, mis toob enamusel kohalikest omavalitsustest kaasa uusi kohustusi. Seletuskirjas leiti vastuoluliselt, et kuigi sellega väheneb maavalitsuste koormus, ei suurene sellega eriti kohalike omavalitsuste lastekaitse spetsialistide koormus, sealjuures jäeti tähelepanuta asjaolu, et suures osas kohalikest omavalitsustest puudub üldse lastekaitsetöötaja. Lastekaitsetöötajate vähesusele juhis EMOL tähelepanu nii uue lastekaitse seaduse ettevalmistamise protsessis kui ka mainitud eelnõu väljatöötamiskavatsuse menetlemise käigus. Kohalike omavalitsuste hulgas läbi viidud küsitlused on näidanud, et uute spetsialistide palkamist takistab ebapiisav tulubaas. Vaatamata sellele, et uue lastekaitse seaduse kehtestamisega laiendati oluliselt kohalike omavalitsuste ülesandeid, ei nähtud nende täitmiseks ette täiendavaid rahalisi vahendeid. EMOLi liikmetelt saadud tagasiside kohaselt on ainuüksi uue lastekaitse seaduse jõustumine ja antud seaduse täitmine lastekaitse spetsialisti töökoormust kolmekordistanud.

IKT valdkond

Omavalitsusliitude IKT kompetentsikeskus

Tegevused algasid 2016. a alguses läbirääkimiste pidamisega Rahandusministeeriumi ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu ning Eesti Linnade Liidu vahel ühiste tegevuste loomi-

seks IKT suunal. Koostati esialgne tegevuskava kuni 2016. a lõpuni, mille finantseerimiseks sõlmiti koostööleping ja alates 1. maist 2016 a võeti tööle spetsialist koostöölepingu tegevuste läbiviimiseks. KOV IKT spetsialist esindab omavalitsusi infotehnoloogilistes küsimustes läbirääkimistes keskvalitsusega, on kontaktisikuks omavalitsustele infotehnoloogilistes küsimustes. Spetsialist koostas arengukava ja tegevuskava projektid ning käivitas nendes kirjeldatud eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused.

Kõige olulisem tegevus oli kohalike omavalitsuste (KOV) IKT strateegia koostamine (hetkeolukorra kirjeldus, strateegilised eesmärgid, indikaatorid ja tegevuste kirjeldus ning rahastamiskava) ja tegevuskava (tegevused koos tähtaegadega ja vastutajatega) kohaliku omavalitsuse infotehnoloogia arendamiseks ja kvaliteedi tõstmiseks järgnevas 3 aastaks (2016-2018). Strateegia ja tegevuskava kooskõlastati ELL ja EMOLI juhatustes ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga.

Samaaegselt strateegia kooskõlastusprotsessiga asuti teostama ka ettevalmistusi, lähtudes strateegia projektis toodud üldsuundadest. Selleks viidi läbi arutelud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi omavalitsuste infoühiskonna suunaliste eesmärkide ja toetusmeetmete valdkonnas, keskendudes omavalitsustes e-teenuste laialdasemale kasutuselevõtmisele, nõuetele vastava ja keskse infrastruktuuri kasutamisele ning infotehnoloogia oskusteabe tõusule.

Asuti koostöös Rahandusministeeriumi ja AS Andmevaraga kohalike omavalitsuste infosüsteemide („Kohalike omavalitsuste veebiportaal“ KOVTP, Kohaliku omavalitsuse volikogu/valitsuse infosüsteem“ VOLIS, „Ruumilise planeeringu infosüsteem“ RPIS ja „Kohalike omavalitsuse menetluskeskkond“ KOVMEN) alase teadmise levitamise tegevustesse ning osaleti nende infosüsteemide arendustegevustes.

Moodustati KOV IKT nõuandev kogu, mille eesmärgiks on suunata kompetentsikeskuse tegevust ja arendamist ning milles on Poolte nimetatud esindajad.

EMOLisse saabuvad õigusaktide eelnõud, mis on seotud erinevate KOVe puudutavate infosüsteemide töö ja tulevikuga, analüüsitakse ja tehakse ettepanekud nendel infosüsteemidel baseeruvate teenuste osas omavalitsuse ja selle elaniku vaatest.

KOV IKT kompetentsikeskusesse on tööle võetud täiendav spetsialist, kelle rolliks on KOVide, eelkõige omavalitsuste IT juhtide, nõustamine kaasaegsete tehniliste lahenduste kasutuselevõtmiseks ning KOV IKT-süsteemide turvalisemaks muutmiseks, samuti EMOLI ja ELLi poolt algatatavate IKT-projektitaotluste tehnilise osa konsulteerimine.

KOV IKT-probleemistikku ja planeeritavaid tegevusi on tutvustatud EMOLI juhatuses ja volikogus, samuti Eesti Linnade Liidu juhatuses ning erinevatel maakondlike omavalitsusliitude nõupidamistel.

Strateegias ja tegevuskavas olevate eesmärkide saavutamiseks seotud tegevustega on alustatud alljärgnevalt:

Analüüs KOVides kasutusel olevate tarkvarade edasiarenduste vajaduste kohta lähitult teenuse laialdasemast kasutuselevõttust. Neid lahendusi kaasajastatakse ja lihtsustatakse, eesmärgiga võtta tarkvarad laialdasemalt kasutusse elanike poolt:

- KOVTP: areng ühtseks KOVide teenusteportaaliks ja üleriigiline kasutuselevõtt;
- VOLIS: tarkvara jätkuv moderniseerimine ja stabiilse teenusekvaliteedi tagamine;

- RPIS: tarkvarateenuse kohandamine kasutajate vajadustele vastavaks ja kliendibaasi saavutamine;
- KOVMEN: tarkvaralahenduse integreerimine koostöimivaks teenusteportaaliga, universaalsemaks tegemine ning edasiarendamine lähtuvalt kaasaegse e-teenuse vajadustest.

Omavalitsustes viidi läbi teavitustegevused KOVTP-KOVMEN e-vormide lahenduse kasutuselevõtuks (võtmaks kasutusele uut, universaalset ja kaasaegset lahendust KOV poolt pakutavate teenuste taotlemiseks e-kujul). Analüüsi KOVide poolt soovitud e-vorme, koordineeriti suhtlust omavalitsustega ja nõustati KOVe e-vormidel põhinevate teenuste avamisega KOVTPs. Samuti tegeleti täiendavate teenuste e-vormide väljatöötamisega.

Realiseeritava väikearendusega on plaanis teostada arendus KOVTP-KOVMEN ühislahendusele, millega tekib lisaks praegusele KOVTP isetäituvatele e-vormidele menetluste kliendivaade ning seosed keerukamate, asutustevahelist kooskõlastust ning teisi infosüsteeme hõlmavate teenustega. Selleks on ettevalmistamisel vastav taotlus struktuurifondidesse.

Alustatud on KOV IT serveriteplatvormi loomisega, millel on eesmärk käivitada kõikide KOVIT infosüsteemide demokeskkonnad ja koodi- ning dokumentatsiooni repositooriumid.

Viidi läbi KOV IKT andmete korje, mille käigus esitasid omapoolsed e-teenuste ja IKT olukorra andmestiku 70 KOVi. Andmete korje põhjal on koostatud koondtabelid, mis võimaldavad laekunud andmeid sorteerida ja teha esialgseid järeldusi IKT olukorra kohta KOVides ja nende poolt osutatavates e-teenustes. Andmete korje tegevused jätkuvad ning lisaks täiendavate KOV andmete lisamisele on plaanis luua ka veebipõhine andmete repositoorium, kus KOVid saavad jooksvalt oma andmeid korrigeerida.

Alustatud on koostööd erinevate riigiasutustega (Riigikontroll, MKM, HITSA, RIA, Sotsiaalministeerium, RMIT, jne) nende hallatavate e-teenuste tulevikuarendustes lahenduste kokkuviimise eesmärgil KOV puudutavates osades. Toimub koostöömudelite arutelu Tallinna ja Tartuga, jt suuremate KOVidega.

Osaletakse kiire internetiühenduste maapiirkondadesse viimise tegevustes eesmärgiga eelkõige leida parimad lahendused KOVide asutuste liitmiseks võrguga.

Alustatud on koostööd uuringu- ja analüüsiprojektides E-Riigi Akadeemiaga eesmärgiga KOV e-teenuste olukorra ja väljavaadete analüüsiks ning ühisprojektides välisriikidega KOV IKT tarkvaradele uute perspektiivsete arenduste teostamiseks välisvahendite abiga.

Analüüsitud ja läbi arvatud on X-Tee6 eeldatavad kulud omavalitsustele ning koostöös RIA-ga on koostatud lahendused nii päringute tehnilise arhitektuuri loomiseks kui KOV kasutatavate väliste teenuskeskkondade arendamiseks, vähendamaks oluliselt tekkivat kulu omavalitsustele. Vastav andmestik on aluseks 2017. aastal esitatavale Struktuurifondide projektitaotlusele, millega teostatakse vajaminevad arendused KOV infosüsteemides (X-Tee6 ja DHX arendused teenusepakkujate tarkvaralahendustes ning tsentraalse X-Tee6 päringute pöördumispunkti teenuse loomine KOVidele).

Koostati omavalitsuste IKT-tugiisikute koolitusprojekti taotlus Infoühiskonna teadlikkuse tõstmise meetme tegevuskavasse.

Analüüsitakse vajadust seoses Riigiportaali ümberehitamisega teostada vajalikud arendused KOV tsentraalsetes e-teenuste lahendustes (AAR, e-vormid, kodaniku postkast, jne)

Nõustatud on vajadusel haldusreformi käigus liituvaid omavalitsusi ja välja on töötatud ettepanekud infotehnoloogia paremaks korraldamiseks liituvates omavalitsustes – valminud on esialgsed KOV IKT võrgumudeli kavandid ning piloodina on alustatud nõustamistegevustega Kose ja Saaremaa KOVides, tegevuste alustamisjärjekorras on juba ca kolmandik liitumisläbirääkimisi pidavatest KOVidest. Samuti nõustatakse pidevalt omavalitsusi, kes pöörduvad EMOLi poole erinevate IKT-valdkonna seonduvate probleemidega. Koostamisel on Struktuurifondide projekt KOV IKT võrkude ja kasutajahalduse korrastamiseks, lähtudes haldusreformist tekkinud liitumistega, kaasaegsetest standarditest ja vajadusest tõsta KOVide võrkude halduse turvalisust

Koostamisel on Struktuurifondide projekt KOVide liitumisega seonduvate infosüsteemide vajalike ümberkorralduste toetamiseks – andmete üleviimine erinevatest süsteemidest väljavalitud uutesse lahendustesse, uute infosüsteemide kasutuselevõtu kulude toetamine.

Maa- ja keskkonna valdkond

Energia ja kliima

Euroopa Komisjon on kokku panemas Euroopa Liidu aasta 2030 energia- ja kliimapolitika eesmärkide täitmise toetamiseks uut seadusandlikku raamistikku.

Novembris 2015 avaldas Euroopa Komisjon kaks olulist avalikku konsultatsiooni. Need konsultatsioonid puudutavad Euroopa Liidu taastuvenergia ja energiatõhususe direktiivide läbivaatamist.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) on Riigikantselei ülesandel koostamas Eesti vastuseid nende konsultatsioonide raames.

Energiatõhusus

Konsultatsiooni käigus paluti liikmesriikidel ja huvirühmatel hinnata kehtiva energiatõhususe direktiivi toimimist. Konsultatsiooni raames keskenduvad küsimused järgmistele teemadele: EL energiatõhususe eesmärk aastaks 2030, avaliku sektori asutuste ostud, energiaettevõtete energiatõhususkohustus, energiatarbimise kindlakstegemine ja seonduvad energiaarved, riiklik energiatõhususe fond, riikide aruandluse korraldamine. Konsultatsioonidokumendiga saab tutvuda:

<https://ec.europa.eu/energy/en/consultations/consultation-review-directive-201227eu-energy-efficiency>

<https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/Consultation%20document%20-%20Consultation%20on%20the%20Review%20of%20Directive%202012-27-EU%20on%20Energy%20Efficiency.docx>

Taastuvenergia

Konsultatsiooni käigus paluti liikmesriikidel ja huvirühmatel hinnata praeguse taastuvenergia direktiivi tõhusust ning hinnata ka uusi planeeritavaid meetmeid. Konsultatsioonidokument keskendub viiele valdkonnale: 1) üldine lähenemine; 2) tarbijate mõjukuse suurendamine; 3) soojus- ja jahutussektori dekarboniseerimine; 4) turudisain ja barjääride eemaldamine; ja 5) transpordisektoris taastuvenergia kasutamise suurendamine. Konsultatsioonidokumendiga saab tutvuda:

<https://ec.europa.eu/energy/en/consultations/preparation-new-renewable-energy-directive-period-after-2020>

https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/RED_II_Public_Consultation.docx

EMOL osales MKM poolt eeltoodud teemadel korraldatud koosolekutel.

Ümarlaud NR Energy kaugküttekattlamajade soojuse hinna probleemide teabevahetuseks.

Mitmed EMOL liikmed kasutavad oma asulates kaugküttevõrgus soojuse tootjana eraettevõtet NR Energy. Mitmetes võrgupiirkondades oli 2016 aasta alguses märgatavalt kõrge soojuse hind. EMOL eestvedamisel kutsuti kokku ümarlaud soojuse hinna arengu arutamiseks, kaasati ka Konkurentsiamet. Ümarlaua anti NR Energy esindajale sõna teemal „NR Energy juhi nägemus arengutest kõigis oma hallatavates kaugküttesüsteemides, igaüks eraldi välja tooduna“, milles saadi NR Energy poolne ettekanne iga võrgupiirkonna kohta eraldi. Kuulati ettekannet „Konkurentsiameti senised kogemused NR Energy klientomavalitsuste soojuse piirhinna kinnitamisel“. Tekkis elav arutelu, NR Energy esindaja lubas 2016. aasta lõpuks mitmes kohas kattlamaja üle viia hakkepuidule ja sellega seotult vähendada soojuse ühiku hinda. Ka konkurentsiamet teravdas järelevalvet seniste hindade põhjendatusest. Ümarlaud toimus kahel korral, Ambla keskkooli majas ja Koigi mõisas.

Kliimamuutuste mõjuga kohanemise arengukava aastani 2030, töörühmas osalemine.

Kliimamuutuste tulemusel tõuseb nii maismaa kui ka mere temperatuur ning muutub sademete hulk ja jaotumine, mis toob omakorda kaasa keskmise meretaseme tõusu kogu maailmas, rannikuerosiooni ohu ning raskemad ilmastikuga seotud loodusõnnetused.

Veetaseme, -temperatuuri ja -voolu muutus mõjutab omakorda toiduainetega varustamist, tervishoidu, tööstust ning transpordi ja ökosüsteemi terviklikkust. Kliimamuutustel on märkimisväärsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed, mis on mõnes piirkonnas ja sektoris tõsisemad kui mujal. Kiired muutused ohustavad ühiskonna sidusust ja need majandusharud, mis suudavad kiiremini muutunud oludega kohaneda, saavad olulise konkurentsieelise.

Kliimamuutuste mõju on eeldatavasti suurem ka teatavatele ühiskonnagruppidele, nt vanurid, puuetega inimesed ja väikese sissetulekuga majapidamised. Kliimamuutused mõjutavad tegevusi kahel tasandil.

Esiteks peame vähendama kasvuhoonegaaside heidet (st võtma leevendamismeetmeid) ja teiseks peame võtma kliimamuutustega kohanemise meetmeid (edaspidi kohanemismeetmeid) kliimamuutuste vältimatute tagajärgedega toimetulekuks.

„Kliimamuutuste mõjuga kohanemise arengukavas aastani 2030“ (edaspidi arengukava) esitatakse raamistik, mille alusel saab vähendada Eesti riigi haavatavust kliimamuutuste mõju suhtes. Arengukava koostati tuginedes põhjalikele uuringutele, mille käigus selgitati välja kohanemismeetmed, mida tuleb võtta lühikeses perspektiivis (kuni 2030) kui ka pikaajalises perspektiivis (kuni 2050 ja 2100). Arengukava eesmärkide saavutamist toetab vastav rakendusplaan.

Arengukava hõlmab kaheksat prioriteetset valdkonda:

- 1) inimtervis ja päästevõimekus;
- 2) planeeringud ja maakasutus, sh rannikualad, teised üleujutusohuga/pinnaseriskiga alad, maaparandus, niisutus ja kuivendus, linnade planeeringud;

- 3) looduskeskkond, sh bioloogiline mitmekesisus, maismaa ökosüsteemid, magevee ökosüsteemid ja keskkond, Läänemeri ja merekeskkond, ökosüsteemide teenused;
- 4) biomajandus, sh põllumajandus, metsandus, kalandus, ulukid ja jahindus, turism, turbatootmine;
- 5) taristu ja ehitised, sh tehnilised tugisüsteemid, ehitised, transport;
- 6) energeetika ja energiavarustus, sh energiasõltumatus, varustuskindlus ja -tavalisus, energiaressursid, energiatõhususe rakendamine, soojatoomine, elektritootmine;
- 7) majandus, sh kindlustus, pangandus ja finantsid, tööhõive, äri ja ettevõtlus, tööstus;
- 8) ühiskond, teadlikkus ja koostöö, sh haridus, teadlikkus ja teadus, kommunikatsioon, ühiskond, rahvusvahelised suhted ja koostöö.

Kohanemismeetmed

Täpsed kohanemismeetmed koos tegevustega ning tegevuste tulemusega on toodud arengukava rakendusplaanis.

Kohanemismeetmed on suunatud teadlikkuse ja vastupanuvõime suurendamisele ning ettevaatuspõhimõtte rakendamisele tuginedes järgnevatele juhtmõtetele:

- • teadlikkus: avalikkuse teadlikkuse tõstmine (ühiskond tervikuna, inimesed, ametnikud) ning kliimamuutusealastes teadmistes lünkade täitmine ja sellest tingitud määramatuse vähendamine (siia kuuluvad eelkõige teadmusmeetmed);
- • valmidus ja vastupanuvõime: strateegilise ja operatiivse valmiduse ja vastupanuvõimekuse tõstmisele kliima- ja ilmastikuriskide maandamiseks;
- • Ettevaatus: pikaajaliste muutuste teadvustamisele ja seonduvale ennetavale tegutsemisele pikas perspektiivis.

Arengukava kohta on teave leitav

<http://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/kliima/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava>

Pakendite ringlussevõtt

Seoses pakendijäätmete ja olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude märgatava suurenemisega lähiaastatel on vajalik pakendijäätmete ja üldist olmejäätmete ringlussevõtu taset tõsta.

Pakendiseaduse 2014. a muudatused (PakS 171, jõustusid 27.05.2014) täpsustasid pakendijäätmetega kogumisega seotud tingimusi, mh

- 1) kogumiskohad määratakse kindlaks taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel sõlmitavas kirjalikus lepingus;
- 2) tagatisrahata pakendi jäätmete kogumisel peab taaskasutusorganisatsioon kindlustama, et igas kogumiskohas oleks tagatud kõigi pakendimaterjali liikide kogumine.

2015. aastal läbi viidud kohalike omavalitsuse jäätmehoolde küsitluse vastustest selgus, et KOVide ja TKOde vahel puudub kokku üle 80 lepingu. Avalikus kogumisvõr-

gustikus on kasutusel arvukalt vaid ühe väikese sisestusavaga konteinerid, mis ei ole sobivad kõigi pakendimaterjalide, näiteks kartongpakendi, tagastamiseks – seega ei ole täidetud nõue tagada kogumiskohas kõigi pakendimaterjali liikide kogumine.

Jäätmearuandluse koondi andmetest 2014. a kohta nähtub, et Eestis koguti liigiti isegi 45% olmejäätmetest, kuid ringlusse võeti 32%. Seega ei jõua üsna oluline osa aruandluses näidatud liigitikogutud olmejäätmetest ringlusesse uute toodete valmistamiseks, vaid pigem toodetakse neist jäätmekütust – ja see on ennekõike seotud just liigitikogutud pakendijäätmetega. Üheks arutelu teemaks on, et miks ei jõua osa liigitikogutud jäätmeid siiski ringlusesse uute toodete valmistamiseks (sh kompost)? Probleemiks on ka TKOde vähene huvi ja nõudlikus nende valitud jäätmekäitlejate tegevuse üle.

Õiguskantslerile esitatud vaidlustuse alusel on õiguskantsler 22.06.2015 kirjas nr 6-4/150128/1502797 andnud seisukoha, et KOVidel on õigus määrata, kuidas täpselt pakendijäätmete kogumine peab toimuma (st kas kooskogumine ühes konteineris või 2–3 põhilise materjaliliigi eraldi kogumine igas avalikus kogumiskohas), samas ei ole KOVidel kehtiva PakS alusel õigus kehtestada kohustuslikke kogumismahutite värve jms märgistuse nõudeid. Küsimus uute paigaldatavate konteinerite osas on kavas reguleerida Keskkonnaseadustiku eriosa jäätmeseaduses, millesse integreeritakse pakendiseadus.

Nõupidamisel arutati eeltoodud probleemidel eesmärgiga parandada märgatavalt pakendijäätmete kogumissüsteemi ja ringlussevõtu taset lähiaastatel.

Korterid ja üürieluase

Korteriomanike võlgnevuste probleemide lahendamine, tööühm.

Kaugkütteseaduse ja korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu (176 SE) arutelul püstitas Vabariigi Valitsus ülesande kutsuda kokku tööühm, kuhu kaasata Justiitsministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning kohaliku omavalitsuse üksuste esindajad, et arutada läbi korteriomanike võlgnevustest tingitud soojusvarustuse katkestamise korral tegutsemise regulatsiooni piisavuse ja selle täiendamise vajaduste väljaselgitamiseks. MKM otsustas tellida uuringu „Tühjenevate korterelamute ja korteriühistu võlgnevuste probleemi lahenduste võrdlev õiguslik analüüs“, mis keskendus paljudes Eesti piirkondades juba aastaid kestnud ja süvenenud probleemile, kus osade korteriomanike majanduslike raskuste, hoolimatuse või pahauskuse tõttu peavad naaberkorterite elanikud korterelamu kui terviku säilimise ja võrguettevõtte poolt võrguühenduse katkestamise vältimise eesmärgil naabrite võlgu tasuma või leppima olukorraga, kus võrguühendus katkestatakse nii võlglastest naabrite kui nende enda korterites. Nimetatud probleemi seisukohalt võib Eesti jaotada kolme liiki piirkondadeks:

- 1) kasvava elanikkonnaga piirkonnad, kus esineb üksikuid probleemseid korterelamuid või korterielamupiirkondi ning omavalitsusel või ettevõtjal on teoreetiline võimekus olukorra lahendamiseks, ent on potentsiaalne oht probleemi süvenemiseks;
- 2) kahaneva elanikkonnaga kohalikud omavalitsusüksused, mida iseloomustab korterelamute tühjenemine väljarändest, tööpuudusest või turuolukorrast tingitud põhjustel ning võlgnevuste probleem kordub igal aastal ja on oht probleemi süvenemiseks;
- 3) probleemsed elamupiirkonnad ja linnaosad väiksemates kohalikes omavalitsusüksustes, kus esineb korteriühistuid, mis on võlgnevuste tagajärjel kaugkütte süsteemist lahti ühendatud ja aastate lõikes on näha probleemide süvenemise tendentsi ning on oht kriisiolukorra tekkimiseks ning kohalikul omavalitsusel ja võrguettevõtjatel on vähe- ne võimekus probleemiga tegeleda.

Läbi viidud uuring jaotus kolme etappi:

- 1) taustinfo kogumine;
- 2) erinevatest omavalitsustest kõigi osapoolte seas telefoniküsitluse läbi viimine;
- 3) küsitluse tulemuste analüüs ja ettepanekute välja töötamine.

Uuringu tulemusel tuvastati, et kõigil osapooltel on võimalik valida terve rea olemasolevate meetmete hulgast, millist võlgnike probleemi lahendamisel kasutada. Enamiku meetmeid on vähemalt mõnes piirkonnas ka rakendatud, kuid leidub neidki, millega mõnes piirkonnas ei ole üldse kokku puutunud. Meetmete rakendamise maksumus on erinev, kuid neist valdava osa rakendamine rakendavale osapoolele ületamatuid kulutusi siiski kaasa ei too. Vaatamata kulutuste jõukohasusele on siinkohal aga oluline välja tuua, et juhtudel, kus meetme tõhusus konkreetse juhtumi lahendamisel tundub osapoolele juba enne meetme rakendamist väga ebatõenäoline, peetakse ühekordselt väikese, kuid paljude sarnaste tagajärjetuks jäävate kulutuste tegemist siiski oma eelarvele liialt kurnavaks ja meede jäetakse rakendamata. Seega ainult maksumusest tulenevalt ei saa valikut, milliseid meetmeid rakendada, teha.

Meetmete rakendamise maksumuse kõrval on oluline pöörata tähelepanu nende tõhususele, mis on piirkonniti varieeruv. Varieeruvuse põhjustajaks on ühest küljest võlglaste erinev profiil ja piirkondlik jaotus, teisalt piirkondade kinnisvaraturgude väga erinev olukord. Mõlemad nimetatud omakorda on mõjutatud piirkondade üldisest sotsiaal-majanduslikust seisundist ja demograafilistest trendidest. Kokkuvõttes saab esile tuua, et kui kasvava elanikkonnaga piirkondades, kus kinnisvara väärtus kõrge, piisab kommunaalvõlgnevuste probleemide lahendamiseks lihtsaimatest ja odavaimatest või on kallimate meetmete rakendamisel väga suur tõenäosus, et tehtavad suuremad kulutused toovad kaasa probleemi lahendamise, siis kahaneva elanikkonnaga ja suure hulga tühjenevate korterelamutega piirkondades, kus kinnisvara väärtus on väga madal ning krooniliste võlglaste või peremehetute korterite osatähtsus oluliselt kõrgem, esineb märkimisväärselt rohkem juhtumeid, kus olemasolevad meetmed on ebatõhusad ega aita probleemi lahendada.

Kuna eelnev näitas, et kasvava elanikkonnaga piirkondades saadakse võlgnevuste probleemiga olemasolevaid meetmeid kasutades hakkama, siis just kahaneva elanikkonna ja suure hulga tühjenevate kortermajadega piirkondade vajadusi arvestades töötati analüüsi käigus välja ettepanekud, mille edaspidist rakendamist ja vajadusel nendega seonduvate õigusaktide muutmist võiks probleemide pikemaajaliseks lahendamiseks kaaluda. Kolm esmast tehtud ettepanekud on alljärgnevad:

- 1) probleemsete kortermajade püsielanikele munitsipaalpinna pakkumine ja korteri kokkuleppeline võõrandamine;
- 2) „ühistuvõlgade fondi“ asutamine;
- 3) kinnisasja sundvõõrandamise seaduse täiendamine uue sundvõõrandamise alusega.

Kõik nimetatud meetmed on oma olemuselt võrdlemisi intensiivsed ning eeldavad riigi või kohaliku omavalitsuse poolt aktiivset sekkumist probleemi lahendamisse. Kõik neist ei eelda radikaalseid muudatusi olemasolevas seadusandluses, küll aga iga probleemi lahendamisel vähemalt lühiajalist võrdlemisi suurt ressursikulu. Teise meetme omapäraks on, et selle rakendamisel jääb võimalus kasutada seda üleriigilise ehk universaalsena, olgugi, et vajadus selle järele tuleneb eeskätt probleemseimatest piirkondadest. Esimene ja kolmas meede on tihedamalt seotud kahaneva elanikkonna ja tühjenevate kortermajade piirkondade spetsiifikaga. Kindlasti tuleb nende kui suure tõenäosusega osade kortermajade jäädava tühjendamise vahendite rakendamise mõistlikkuse hin-

damisel probleemile läheneda juhtumipõhiselt, kuid võttes arvesse, et tulemusena on võimalik kahaneva elanikkonnaga piirkondade elanike elamistingimuste kvalitatiivne tõus, kommunaalkulude langus, toimetulekutoetuste vähenemine ja ka piirkonna üldise turvalisuse ning atraktiivsuse kasv, tasub rakendamist ja selleks vahendite leidmist tõsiselt kaaluda. Töörühm jätkas tööd ka 2017. aastal.

Riiklikult toetatud üürieluasemed, töörühm.

Eestis on võrreldes Põhjamaadega üürieluasemeid vähe ning riiklikult toetatuid üldse mitte. See on kaasa toonud olukorra, kus suuremates linnades käib kodu rentimine paljudele üle jõu, aga väiksemates kohtades on eluasemete puuduse tõttu tööjõuprobleem. Meie õpetajate töötasu alammäär on 800 eurot kuus, millest õpetaja saab kätte 637 eurot. Tallinnas näiteks maksab kahetoalise korteri üürimine 300–500 eurot, millele lisanduvad kommunaalkulud. Seega praeguste üürihindade juures õpetaja palgast äraelamiseks ei piisa. Samal palgatasemel või madalamalgi on veel paljud teised spetsialistid, näiteks lasteaiaõpetajad, meditsiinipersonal, politseinikud jt.

Eluasemeprobleemid ei puuduta ainult linnu, neil on ka väga tugev regionaalne mõju. Ettevõtjatele on laienemiseks asukohti valides muu hulgas oluline, et kohapeal oleks saada piisavalt tööjõudu. Samuti on sobivate elupindade puudumine probleemiks maa- ja linnõpetajate, omavalitsus-spetsialistide jt värbamisel. Eluasemete olemasolu on oluline tegur piirkonna konkurentsivõimes. Üürisektori arendamisega on võimalik vajalikesse kantidesse tööjõudu kokku tuua ning see suurendab ka tööjõu liikuvust Eesti sees. Töögrupi liikmed leidsid üksmeelselt, et teemaga tuleb edasi tegelda ning juba esimesel kohtumisel esitati hulk ettepanekuid riiklikult toetatavate üürielamute rajamiseks.

Telliti uuring Eesti elanike hoiakud ja olukord eluasemeturul, mille kokkuvõte on järgmine.

Suurem osa (70%) inimestest elab korterelamutes. Korterelamutes elamine on enamlevinud Tallinnas (70%) ja suurtes linnades (75%) ning veidi vähemlevinud (52%) väiksemates linnades.

Eestlaste seas on enamlevinud elamine endale kuuluval eluasemel (85%) võrreldes elamisega üüripinnal (14%). Üüripinnal elamine on enam levinud Tallinnas (20%) ja suuremates tömbekeskustes (15%) ning vähemlevinud väiksemates tömbekeskustes (7%). Kõige enamlevinud elamispinna suurus küsitletud vastajate seas on 51–75 ruutmeetrit (39%). Väiksemates tömbekeskustes on keskmine eluruumi suurus veidi suurem.

Kõige sagedamini elavad küsitletud inimesed 3- või 4-liikmelistes leibkondades (kokku 58%). Suuremates linnades elatakse pigem väiksemates leibkondades ja väiksemates linnades pigem suuremates leibkondades.

Kõige sagedasem kütteliik on keskküte (65%), mis on ka loogiliselt seotud asjaoluga, et valdav osa küsitletud inimestest elab korterelamutes. Ahiküte on teisena levinud kütteliik (20%).

Rahulolu praeguse elukoha ja eluasemega. Inimeste rahulolu oma praeguse elukohaga põhjustab kõige sagedamini (64%) selle asukoht ning ümbrus ja keskkond (52%). Veel nimetatakse olulisemateks infrastruktuuri (36%) ning eluaseme seisukorda ning sobivat suurust (34%).

Kõigist uuringus osalenud inimestest 44% peab oma praegust elukohta täielikult vastavaks nendele nõuetele, mida nad peavad kodu valiku eeltingimuseks ning 55% peab oma kodu osaliselt vastavaks. Väiksemates tömbekeskustes on rahulolu tase veidi madalam kui keskmiselt.

Kõige sagedamini nimetatakse rahulolematuse tekitajateks eluaseme seisukord (26% nendest, kelle rahulolu oma praeguse eluasemega ei ole täielik) ning vähest ruumi eluasemel (19%).

Töötamine väljaspool kodulinna. Kõikidest leibkondadest 27% on sellised, kus leibkonnaliige töötab väljaspool kodulinna sealjuures mida väiksemas piirkonnas leibkond elab, seda sagedamini töötab leibkonnast vähemalt üks liige kodulinnast eemal. Kui poolte Tallinnas elavate ja kodulinnast eemal töötavate leibkonnaliikmete töökoha kaugust jääb sagedamini kodust 25 km raadiusesse, siis väiksemates tõmbekeskustest mujale tööle käivate inimeste töökoht jääb sageli isegi 51–100 km (24%) ja enam kui 100 km kaugusele kodust (31%). Väga selgelt joonistub välja seos – mida väiksemas linnas elab inimene, seda kaugemale jääb kodulinnast väljaspool töötavate leibkonnaliikmete töökoht. Kõige enam on väljaspool kodulinna töötavate liikmetega leibkondi Põlvas – 51%. Välisriigis töötab 23% leibkonna liikmetest.

Elukoha vahetamise plaanid. Vastanud leibkondadest 9% plaanib väga kindlalt elukoha vahetust ning veel 23% peab seda tõenäoliseks tulevikus. Kõigist nendest juhtudest 70% juhul peetakse silmas kogu leibkonna kolimist ning 27% vaid ühe leibkonnaliikme kolimist. Kui väiksemates tõmbekeskustes peetakse elukoha vahetust veidi vähetõenäoliseks, siis nende seas, kes seda siiski peavad tõenäoliseks, on teistest piirkondadest märksa sagedamini põhjused just töökohast tulenevad (63%).

Ootused võimalikule uuele elukohale. Elukoha vahetust tõenäoliseks pidavatest inimestest 46% kaalutleb kolimist samasse linna või selle lähiümbrusesse, 26% mõnda teise linna Eestis ning 18% välismaale.

Väga selgelt joonistub välja muster – mida suuremas linnas inimene elab, seda enam on tema soov elukoha vahetusel piirneda sama linna või selle lähiümbrusega. Tallinna elanikud tahavad rohkem jääda sinna, väiksemate tõmbekeskuste elanikud eelistavad kolida teise linna Eesti piires. Tallinna ja suuremate tõmbekeskuste elanike seas on küllalt levinud ka nägemus oma järgmisest võimalikust elukohast välismaal.

Suurem osa hangiks uue elamise (võimalusel) ostes (65%) ning 26% üürides. Ostmise soovi põhjendatakse valdavalt vajadusega omanditunde järele ning üürimise soovi majanduslike põhjustega (ei saa laenu vms).

Tallinna elanikud eelistavad selgemalt kindlat ostmist – seal peegeldub ühtlasi ilmselt nii hoiak kui finantsiliselt paremad väljavaated laenusaamiseks. Sõltumata sellest, kas inimesed plaanivad kolida või mitte, nimetatakse spontaanselt selgelt kõige olulisemaks faktoriks uue võimaliku elukoha valikul selle asukohta (87%).

Selle järel on olulisteks infrastruktuur (37%), eluaseme seisukord, suurus (37%).

Uue eluaseme valikul on aga üliolulisi kriteeriumeid siiski palju, kuivõrd nõ aidatud loetelu abil hinnati suurema enamuse vastajate poolt kodu valiku eeltingimustena paljusid nõudeid. Peaaegu kõigi inimeste jaoks (üle 85%) on ülioluliseks kriteeriumiks madalad kommunaalkulud, kaasaegsed/ökonoomsed sanitaartingimused ja kütelahendused, soodne ostu- ja üürihind ning lapsesõbralik keskkond. Kriteeriumide osas sihtgruppides praktiliselt erinevusi ei olnud.

Riiklikud üürikorterid. Kõikidest vastajatest 26% pidas tõenäoliselt valida endale uueks elukohaks riiklikult toetatud üürikorterid ning 71% pidas seda ebatõenäoliseks. Veidi tõenäolisem tundub see mõte suuremates tõmbekeskustes elavatele inimestele.

Teise linna kolimist kaaluvatest inimestest 35% arvas, et kui sellised üürikorterid oleksid saadaval tema kodulinnas, siis ta kaaluks siiski kodulinna jäämist. Teise linna kolimist kaaluvatest inimestest 47% arvas, et kui sellised korterid oleksid seal linnas, siis

see suurendaks veelgi tema soovi kolida sinna. Uuringu järgi võib oletada, et väiksemate tömbekeskuste inimeste jaoks oleks riiklike

üürikorterite rajamisel väiksem mõju nende soovile jääda siiski kodulinna (kuigi 20% arvas, et see suurendaks soovi jääda siiski kodulinna). Töörühm jätkas tööd ka 2017 aastal.

Lasteaedade energiatõhususe toetusmeede

Meetme „Avaliku sektori kohaliku omavalitsuse allsektori lasteaiahoonetes energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamise toetuse kasutamise tingimused ja kord“ määrusega kehtestatakse perioodil 2013–2020 EL kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadavate rahaliste vahendite riigi eelarvestrateegia 2017–2020 lisa 3 kohase meetme „Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes“ aastate 2015–2017 enampakkumisest saadud tulust 54% suuruse osa suunamine kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi KOV) kasutuses olevate lasteaiahoonete energiatõhususe parandamiseks ja taastuvenergia kasutuse edendamiseks.

Määrus kehtestatakse välisõhu kaitse seaduse § 1194 lõike 7 alusel. Riigieelarve strateegias määratud meetme elluviimiseks võib tulu kasutamise eest vastutav minister kehtestada määrusega enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja korda. Määruse eesmärk on määrata kindlaks toetuse andmiseks objektide valiku kriteeriumid ning toetust kasutades tehtavate investeeringute tegemise tingimused ja kord. Määratud on ka taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded ning taotluste menetlemise kord. Määruse lisadega kehtestatakse toetuse määra ja maksimaalse toetuse suuruse arvutamise meetodika ja taotluste hindamiskriteeriumid.

Rahvusvahelise kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks kehtib Euroopa Liidus perioodiks 2013–2020 kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega (edaspidi LHÜ) enampakkumiste süsteem. Selles peavad EL liikmesriigid müüma enampakkumistel kõik LHÜ-d, mida ei eraldata tasuta paiksetele saasteallikatele direktiivi 2003/87/EÜ artiklite 3e, 10a ja artikli 10c alusel.

Enampakkumisel saadud tulu laekub riigieelarvesse ning seda kasutatakse kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga. Tegu on tuludest sõltuvate kuludega, st vahendeid saab kasutada sõltuvalt tegelikust tulu laekumisest. Iga-aastases riigieelarves kajastatakse vastava aasta enampakkumise tulude ja kulude maht. Riigi eelarvestrateegias kajastatakse enampakkumisest saadud tulu kasutuse kavandatud jaotus, määratakse kliimapoliitikaga seotud meetmete sihtotstarve ning tulu kasutamise eest vastutavad ministrid.

Riigi eelarvestrateegia 2017–2020 lisaga 3 sätestati perioodil 2013–2020 LHÜ-de kauplemisel saadavate vahendite kasutamise eest meetme „Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes“ elluviimise eest vastutavaks riigihalduse minister.

EMOL esindaja osales toetuse aluseks oleva energiaauditi koostamise juhendi ja suuniste väljatöötamise töögrupis.

Taotluste esitamise tähtaeg on 2017. aastal 13. märtsil.

Kohalike omavalitsuste rahaline seis 2016. aasta lõpuks

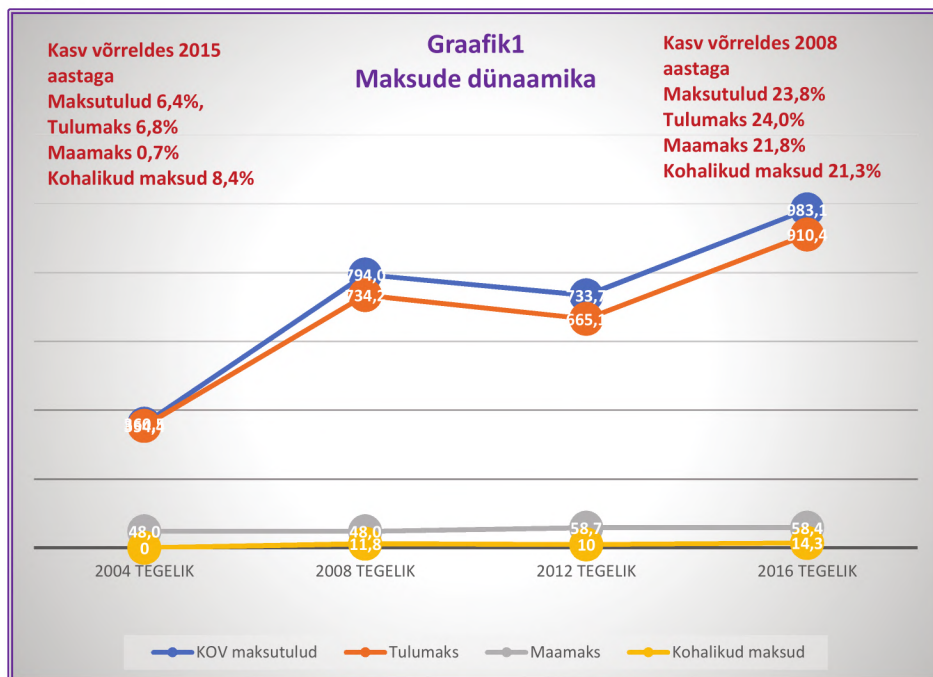
Kohalike omavalitsuste rahaline seis 2016. aasta lõpuks oli lootustandev, kuid 8 aasta pikkune tulubaasi madalseis on pidurdanud tugevalt kohalike omavalitsuste investee-ringuid ja hoidnud väiksemad omavalitsused keerulises seisus. Tulumaksu laekumise poolest pole aga 7 omavalitsust jõudnud isegi 2008 aasta tasemele. Ka 2016. aastal oli 7 omavalitsust kelle tulumaks oli väiksem 2015. aastast.

Tabel 6

Tabel 6	2004 tegelik	2008 tegelik	2012 tegelik	2016 tegelik	2016 võrreldes 2015	2016 võrreldes 2008
KOV maksutulud	360,5	794,0	733,7	983,1	6,4%	23,8%
Tulumaks	354,4	734,2	665,1	910,4	6,80%	24,00%
Maamaks	48,0	48,0	58,7	58,4	0,7%	21,8%
Kohalikud maksud	0	11,8	10	14,3	8,4%	21,3%
Mootrsõidukimaks	0	0	0	0		
Paadimaks	0	0	0	0		
Loomapidamismaks	0	0	0	0		
Müügitaks	0,2	0,1	0	0		
Reklaamimaks	2,2	3,3	3,3	4,8	10,0%	47,0%
Teede- ja tänavate sulgemismaks	0,4	1,5	1,3	0,7	-5,3%	19,2%
Parkimistasu	3,2	6,9	5,5	7,7	11,0%	11,9%

Tabelis 6 näeme maksutulude dünaamikat nelja-aastase tsükli kaupa ja saldo võrdluses 2015. ja 2008. aastaga.

Graafik 1

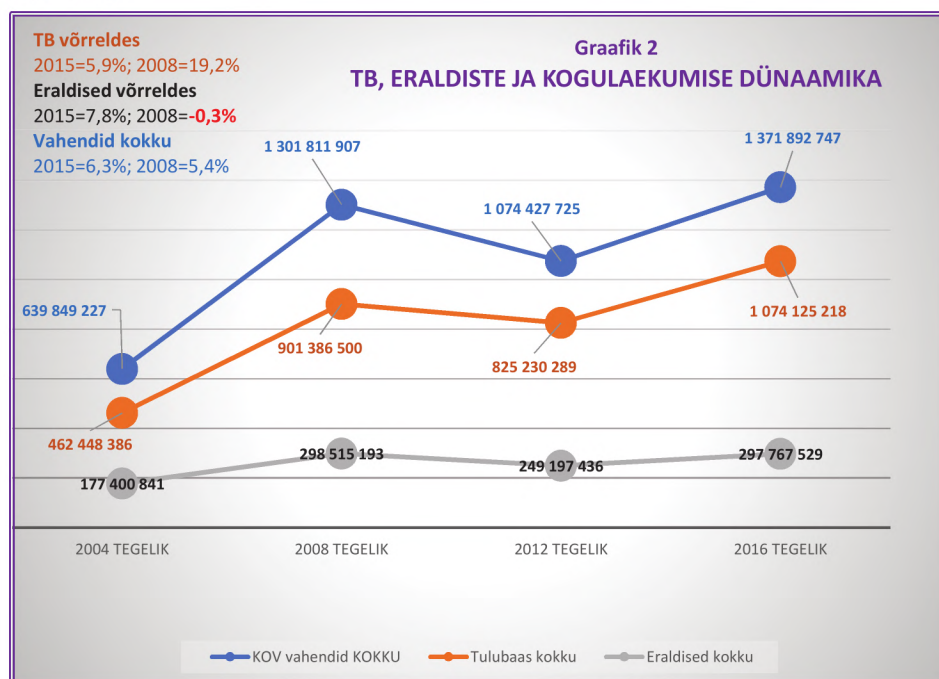
Graafikul on kujutatud samuti maksude dünaamika visuaalselt. Eriti hakkab silma kohalike maksude ja maamaksu väike osakaal maksudest üldse.

Tabel 7

Tabel 7	2004 tegelik	2008 tegelik	2012 tegelik	2016 tegelik	2016 võrreldes 2015	2016 võrreldes 2008
KOV vahendid KOKKU	639 849 227	1 301 811 907	1 074 427 725	1 371 892 747	6,30%	5,40%
Tulubaas kokku	462 448 386	901 386 500	825 230 289	1 074 125 218	5,90%	19,20%
Eraldised kokku	177 400 841	298 515 193	249 197 436	297 767 529	7,80%	0,30%
Toetusfond	155 003 771	240 271 706	230 046 535	268 055 029	8,00%	11,60%
Sihtfinantseering	22 397	58 243 486	16 150 901	29 712 500	6,10%	-49,00%
Välisabi kokku	6 382 428	101 910 214				

Tabelis on kajastatud kohalike omavalitsuste tulubaas, riiklikud eraldised ja kohaliku eelarve kogumaht samuti nelja-aastase tsükli arvestuses. Omavalitsuste kogueelarve on võrreldes 2008. aastaga kasvanud vaid 5,4%.

Graafik 2

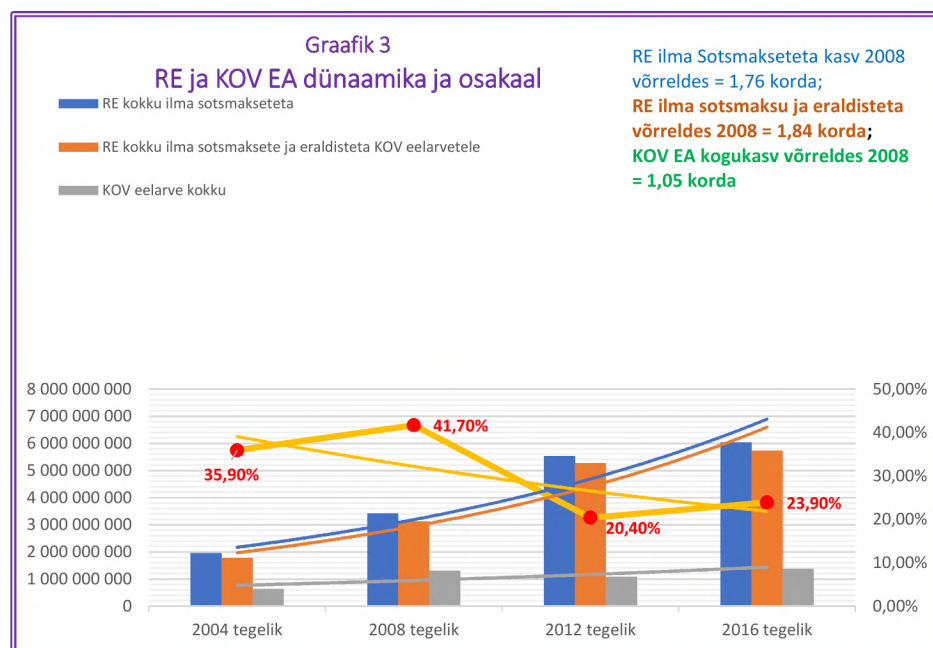
Selles graafikus näeme visuaalselt tulubaasi, eraldiste ja kogueelarve dünaamikat. Graafikul on selgelt näha omavalitsuste eelarve väga väike kasv.

Tabel 8

Tabel 8	2004 tegelik	2008 tegelik	2012 tegelik	2016 tegelik	2016 võrreldes 2008
RE kokku ilma sotsmakseteta	1 958 702 799	3 424 086 041	5 524 242 892	6 034 959 288	1,76
RE kokku ilma sotsmaksete ja eraldisteta KOV eelarvetele	1 781 301 958	3 125 570 849	5 275 045 456	5 737 191 759	1,84
KOV eelarve kokku	639 849 227	1 301 811 907	1 074 427 725	1 371 892 747	1,05
KOV EA osakaal puhtast riigieelarvest	35,90%	41,70%	20,40%	23,90%	

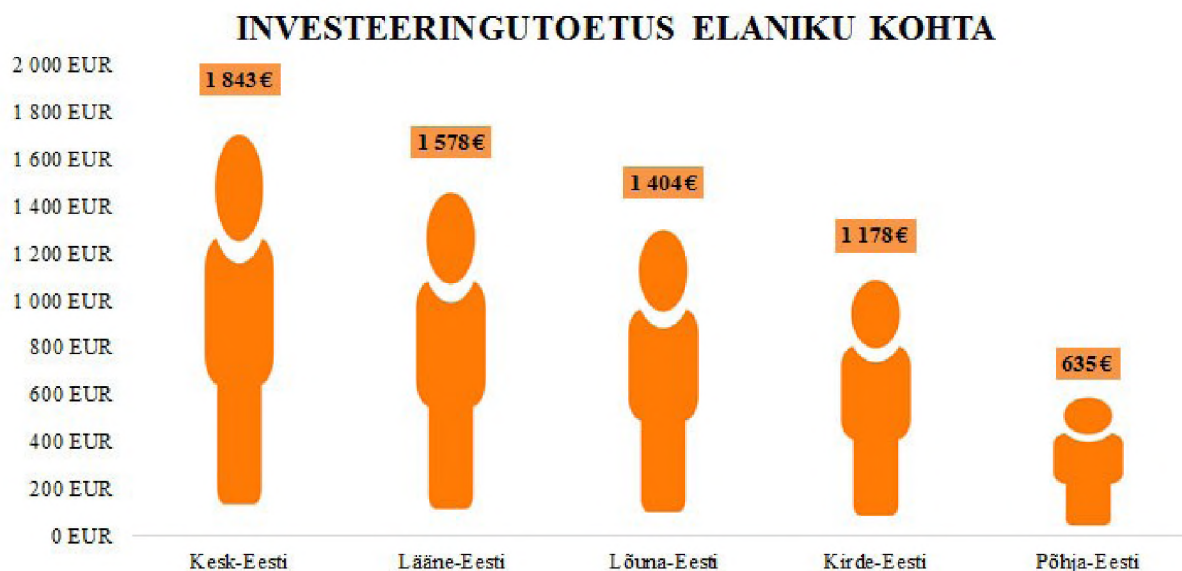
See tabel toob välja võrdluse riigieelarve tulude, millest on maha arvatud sotsiaalmaksud mis eraldatakse haigekassale ja pensionikindlustuse vahendid ning kõik eraldised kohalikele omavalitsustele ning nende võrdlus ja kasvud võrreldes kohalike eelarvete kogumahuga nelja-aastaste tsüklite lõikes.

Graafik 3

Graafik kolm visualiseerib tabelit 8, kusjuures nii riigi puhaseelarve kui kohaliku eelarve juurde on lisatud ka trendijooned, mis näitavad hästi kasvude dünaamikat.

Graafik 4

Näitlikustamiseks toome ka RM koostatud graafiku mis kujutab eraldatud investeeringutoetuste vahendeid regioonide lõikes.

Alates 2018. aastast kui algab kohaliku omavalitsuse tulubaasi taastamine ja lisanduvad täiendavad riiklikud eraldised, võib loota et omavalitsuste eelarved koguvad võimsust ja nende osutatavate teenuste kvaliteet ja maht kasvavad.

Haldusreformi areng

Kui 2015. aastal valmistati energiliselt ette haldusterritoriaalset reformi siis järjest enam tegevustest on suunatud terviklikuma riigireformi ettevalmistamiseks.

Haldusreformi seadus võeti Riigikogus vastu 07.06.2016 ja kuulutati Vabariigi Presidendi poolt välja 13.06.2016. Kuigi 26 omavalitsust pöördusid Riigikohtusse selle seaduse mõnede sätete, elanike arvu kriteerium, sundühendamise, ühinemistoetuste kriteeriumid, jne muutmiseks leidis Riigikohtus toetust vaid ühinemistoetuse väljamaksmise kriteeriumide vaidlus. Seega seadus kehtib ja kohalikud omavalitsused peavad hiljemalt 2016.10.01 esitama teisele/teistele omavalitsustele ettepaneku ühinemiseks et täita selles seaduses sätestatud ühinemise miinimumkriteeriumi.

Kuigi seadus sätestab ka erisuste tegemise võimaluse Vabariigi Valitsusele, on selge et valitsus seda võimalust kasutab äärmiselt vähe. Vastavalt sellele samale seadusele esitab valitsus hiljemalt 15.02.2017 ettepaneku sundühinemiseks nendele omavalitsusüksustele, kes ei ole esitanud ettepanekuid vabatahtlikuks ühinemiseks ja kes ei täida antud hetkeks ühinemise miinimumkriteeriumi.

2016. aasta lõpuks oli neid omavalitsusüksusi ligi 50. Seega esialgsel hinnangul võivad 99 omavalitsusüksust saada Vabariigi Valitsuse ettepaneku sundühinemiseks, nende hulgas on ka neid omavalitsusüksusi, kes on tegelikult juba täitnud omavalitsuse miinimumsuuruse kriteeriumi või juba otsustanud vabatahtlikult ühineda. Sundühinemise tagajärjel tekiks 22 suurt omavalitsusüksust.

2016. aasta lõpuks oli Vabariigi Valitsus kinnitanud 79 omavalitsuse vabatahtlikku ühinemist, mille tulemusel tekib 22 uut omavalitsust.

Volikogude poolt oli aasta lõpuks kinnitatud 81 ühinemislepingut. Kui Vabariigi Valitsus ka need kinnitab saaks neist 25 uut omavalitsust.

Seega nii vabatahtliku ühinemise kui eeldatava Vabariigi Valitsuse ettepaneku alusel ühendavatest omavalitsustest ja praegustest suurtest omavalitsusüksustest, kes ei kuulu ühinemise kriteeriumide alusel ühendamisele, jääks riigis alles 70–75 omavalitsust, neist praegu toimivad eeldavalt vaid kümne ringis.

Niinimetatud haldusterritoriaalse reformi kõrval on alustatud ka laiema riigireformi ettevalmistamisega, milleks moodustati ka ministri riigihalduse reformi nõukoda, kuhu kuuluvad ka üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad.

See nõukoda käis ka korra koos ja arutas ministri esitatud ettepanekuid, mis sisaldasid nii maavalitsuste kaotamist ja sellega seotud ülesannete jaotust riigiorganite ja omavalitsuste vahel aga samuti osa riigiorganite väljaviimist pealinnas, et avaliku teenistuse ja riigiettevõtete hajutamise järel suurendada regionaalpoliitilist ühtlustamist, regiooni-de tasakaalustatumat arengut ja maksulaekumist.

Samas tegutseb edasi ka Riigihalduse ministri ekspertkomisjon kohaliku omavalitsuse haldusterritoriaalse reformi osas, mis käis koos kolm korda, kuid põhiliselt vaid saamas informatsiooni selle kohta mida reformi ettevalmistavad ametnikud on ära teinud aga arutamaks ka võimalikku kohalike omavalitsuste rahastamise süsteemi muudatusi, mis annaksid omavalitsustele võimaluse kiiremini areneda ja oma elanikele paremaid ja kvaliteetsemaid teenuseid pakkuda.

Omavalitsusliitude esindajad, eksperdid, osalevad kõigis sellistes ettevõtmistes, et hoida ära kohalikele omavalitsustele võimalikud ohtlikud lahendused ja seisavad tegeliku detsentraliseerimise ja kohalike omavalitsuste õiguste ja tegevuse laiendamise eest.

KOVide pöördumine kohtusse: <http://www.nc.ee/?id=1625>

Kohtusse pöördusid:

Advokaadibüroo Varul esindab 23 KOVi: Abja vallavolikogu, Emmaste vallavolikogu, Haaslava vallavolikogu, Illuka vallavolikogu, Järvakandi vallavolikogu, Kambja vallavolikogu, Karksi vallavolikogu, Kullamaa vallavolikogu, Kõo vallavolikogu, Käina vallavolikogu, Leisi vallavolikogu, Loksas linnavolikogu, Luunja vallavolikogu, Lüganuse vallavolikogu, Mäetaguse vallavolikogu, Nõo vallavolikogu, Pala vallavolikogu, Põide vallavolikogu, Pühalepa vallavolikogu, Rakke vallavolikogu, Tudulinna vallavolikogu, Vaivara vallavolikogu ja Ülenurme vallavolikogu.

Lisaks on Riigikohtusse pöördunud Kõpu, Juuru ja Tõstamaa vallavolikogu.

Kohtu otsus: <http://www.nc.ee/?id=11&tekst=222582563>

<http://www.aripaev.ee/uudised/2016/12/20/haldusreformi-kohtuotsus-pohipunktid-peavad-uks-koht-lekib>

KOVide ise algatatud ühinemised: <https://haldusreform.fin.ee/kov-volikogude-algatatud-uhinemised/>

21. juuli: <http://www.fin.ee/valitsus-kinnitas-mitme-omavalitsuste-uhinemised/>

29. detsember: <https://valitsus.ee/et/uudised/valitsus-kinnitas-seitsme-uhendvalla-tekke> Valitsus kinnitas Elva, Saaremaa, Rakvere, Tapa, Valga, Viljandi ja Vinni valdade moodustamise.

VV algatatud sundühinemised: <https://haldusreform.fin.ee/vv-algatatud-uhinemised/>

valitsuse kinnitatud ühinemised ja <https://haldusreform.fin.ee/kov-volikogude-algatatud-uhinemised/> volikogude kinnitatud ühinemised

VI RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

EMOLi väliskoostöö tegevuskava 2016. aastal

Käesoleva tegevuskava aluseks on Eesti Maaomavalitsuste Liidu põhikirjalised eesmärgid ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegevuskava.

Põhikirjalisteks eesmärkideks on liitu kuuluvate kohaliku omavalitsuste üksuste kui ter-
vikute esindamine suhetes riigiorganite, teiste isikute ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Tegevuskavast lähtuvaks eesmärgiks on tõhusa välissuhtluse säilitamine ja edendamine. Koostöö arendamine rahvusvaheliste organisatsioonide, teiste riikide kohaliku omavalitsuse üksuste ja nende kohalike või regionaalsete omavalitsusliitudega.

2016. aastaks seatud väliskoostööalased eesmärgid ja tegevused on kokkuvõetavad alljärgmiselt:

Tegevuste loetelu:

- koostöö jätkamine Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude esindusega Brüsselis;
- koostöö jätkamine Regioonide Komitees ja CLRAE-s;
- EMOLi esindajate töö jätkamine rahvusvahelistes koostööorganisatsioonides (CEMR ja BSSSC) ja selle kaudu omavalitsuste huvide tõhusam kaitsmine; BSSSC ja CEMR koosolekutel osalemine;
- välisüritustel osalemine vastavalt kutsetele ja vajadusele; Open Days 2016
- aktiivse väliskoostööalase infovahetuse tagamine koostöös Brüsseli esindusega;
- koostöö- ja sõprussuhete arendamine erinevate riikide omavalitsustega ja nende liitudega, Koostöölepingute raames Horvaatia ja Moldovaga.

Tegevuste kirjeldus:

- üleriigiliste omavalitsusliitude esinduse Brüsselis üleväljal pidamine, informatsiooni vahendamine liikmetele;
- panustamine Regioonide Komitee ja CLRAE üleriigiliste omavalitsusliitude ühise sekretäri kuludesse, mille kaudu pakutakse igakülgset toetust ja tehnilist abi EMOLi esindajatele Regioonide Komitees ja CLRAEs;
- igakülgne toetus ja tehniline abi EMOLi esindajatele koostööorganisatsioonides (CEMR, BSSSC) osalemiseks, büroo poolne abi arvamuste kujundamiseks vajaliku info saamisel ja edastamisel; toetatakse BSSSC juhatuse koosolekutel ja konverentsidel osalemist;
- toetatakse EMOLi esindajate osalemist Brüsselis toimuval iga-aastaselt Euroopa linnade ja piirkondade nädalal Open Days 2016, arvestades EMOLi juhatuse ja volikogu uute liikmetega;
- vastavalt kutsetele ja vajadustele toetatakse EMOLi esindajate osalemist erinevatel rahvusvahelistel üritustel loomaks paremini toimivaid väliskoostöökontakte teiste omavalitsusliitude ja organisatsioonidega; Igapäevaselt EMOLi liikmetele väliskoostöö alase info vahendamine ja liikmete kaasamine;
- koostöö tõhustamine, liikmete soovil toimus koolitus- ja õppereisi Taani.

EMOLi esindajad Brüsselis, Euroopa linnade ja piirkondade nädalal Open Days 2016

Üleriigiliste omavalitsusliitude Brüsseli esindaja tegevusaruanne

2014. aasta 1. jaanuaril asus üleriigiliste omavalitsusliitude Brüsseli esinduses tööle Tiiu Madal.

Otsekontakt omavalitsusliitude Brüsseli esinduse ja Euroopa Liidu institutsioonide vahel on üheks väljundiks kohalike omavalitsuste eurointegratsioonis. See annab võimaluse saada paremat ja kiiremat infot Euroopa Liidu poliitikate ja neid kujundavate õigusaktide kohta.

Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude esindus Brüsselis alustas tööd augustis 2005, ametlik avamine toimus 13. oktoobril 2005. Brüsseli esinduse asukoht ([*Square de Meeûs*](#) 1): Euroopa omavalitsuste, linnade ja regioonide maja. Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude Brüsseli esindus asub hoone 4. korrusel, kus paiknevad ka Soome, Rootsi, Taani, Šoti, Islandi, Läti ja Leedu omavalitsusliitude ja regioonide esindused.

Esinduse eesmärgid:

- kohalike omavalitsuste ühishuvide esindamine, ühiste seisukohtade esitamine ja kaitsmine Euroopa Liidu institutsioonides;
- jälgida ja mõjutada EL poliitikaid Eesti omavalitsusi puudutavates valdkondades;
- saada vahetut informatsiooni EL institutsioonide ettepanekutest ja uutest algatustest, teiste liikmesriikide ja nende omavalitsuste esinduste seisukohtadest ning seadusandluse menetlemise seisust Euroopa Parlamendis ja soovitud Regioonide Komitees;
- olla ametlikuks kontaktpunktiks Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude ja Euroopa Liidu institutsioonide ning teiste esinduste vahel.

Omavalitsusliitude esindaja ülesandeks oli Brüsselis Eesti omavalitsusliitude ühiste huvide esindamine, teabe vahendamine ELLi ning EMOLi ekspertidele ning olemasolevate koostöövõrgustike alalhoidmine.

ELLi ja EMOLi Brüsseli esindaja ülesandeks oli Brüsselis Eesti omavalitsusliitude ühiste huvide esindamine, teabe vahendamine ELLi ning EMOLi ekspertidele ning olemasolevate koostöövõrgustike alalhoidmine.

Esindaja osales Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR) töörühmade (territoriaalne ühtekuuluvus, jäätmekäitlus, kohalik omavalitsus kui tööandja, sotsiaaldialoog) töös, edastas saadud infot ja esindas töörühmades Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude ühiseid seisukohti. Samuti osales esindaja Euroopa kohalike omavalitsuste võrgustiku (ELAN) töös. Brüsselis toimunud seminaridel ja konverentsidel kuulnud kajastas nädalakirjades.

Brüsseli esindaja kaudu said üleriigilised omavalitsusliidud infot partnerotsingutest koostööprojektidesse. Esindaja suhtles ja vahetas informatsiooni teiste liikmesriikide Brüsselis asuvate omavalitsusliitude esindustega.

Esindaja viibis Regioonide Komitee täiskogu istungitel ja komisjonide koosolekutel ning edastas Regioonide Komitee soovitusi nädalakirjades. Esindaja organiseeris oktoobris 2016 Regioonide Komitee poolt korraldatud piirkondade ja linnade nädala üritustele EMOLi kaudu tulnud Eesti vallajuhtidele kohtumise MEP Indrek Tarandi ning Regioonide Komitee Eesti delegatsiooni liikmetega. Pidev koostöö Eesti delegatsiooni koordinaatori Kaimo Käärman-Liivega.

Koostöö Euroopa Komisjoniga toimus CEMRi kaudu. CEMRi töörühmades tegid ettekandeid Euroopa Komisjoni peadirektoraatide esindajad (peamised teemad rändekriis, kliimamuutustega kohanemine, ühtekuuluvuspoliitika tulevik ning digitaliseerimine). Esindaja edastas teabe Eesti üleriigiliste omavalitsusliitude ekspertidele.

Esindaja tegi koostööd Regioonide Komitee Eesti delegatsiooni ja Eesti Alalise Esindusega ELi juures seoses ettevalmistusega Eesti eesistumisajaks ELi juures 2017. a. teisel poolaastal.

Nädalakirjad aadressil <http://portaal.ell.ee/17449>

Euroopa Liidu Regioonide Komitee (CdR)

Ülevaade Regioonide Komitee tegemistest aastal 2016

Regioonide Komitee on poliitiline kogu, mis annab kohalikule ja piirkondlikule tasandile võimaluse kaasa rääkida ELi poliitika kujundamisel ja õigusaktide koostamisel. ELi lepingute kohaselt on komisjon, parlament ja nõukogu kohustatud konsulteerima Regioonide Komiteega uute ettepanekute osas, mis tehakse kohalikule või piirkondlikule tasandile mõju avaldavates valdkondades. Regioonide Komiteel on 350 liiget 28 ELi liikmesriigist ning komitee töö toimub kuues eri komisjonis. Komisjonid tutvuvad ettepanekutega ning peavad arutelusid selleks, et koostada ametlikke arvamusi olulistel teemadel.

Vt täpsemalt: <http://cor.europa.eu/en/Pages/home.aspx>

EL Regioonide Komitee Eesti riigi delegatsioon liikmed perioodil 2015–2020

Vt täpsemalt: <http://portaal.ell.ee/1176>

Eestist osales 2016. a Regioonide Komitee töös 6 põhi ja 6 asendusliiget (3 põhi- ja 3 asendusliiget EMOList ja 3 põhi- ja 3 asendusliiget ELList).

Delegatsiooni põhiliikmed 2016:

1. **Kalev Kallo**, Tallinna linnavolikogu esimees (ELL)
2. **Kurmet Mürsepp**, Antsla vallavolikogu esimees (EMOL)
3. **Uno Silberg**, Kose vallavolikogu liige (EMOL)
4. **Mart Võrklaev**, Rae vallavanem (EMOL)
5. **Mihkel Juhkami**, Rakvere linnapea (ELL)
6. **Urmas Sukles**, Haapsalu linnapea (ELL)

Delegatsiooni asendusliikmed:

1. **Georg Linkov**, Hiiu vallavanem (ELL)
2. **Randel Länts**, Viljandi linnavolikougu liige (ELL)
3. **Andres Jaadla**, Rakvere linnavolikogu liige (ELL)
4. **Rait Pihelgas**, Ambla vallavanem (EMOL)
5. **Jan Trei**, Viimsi abivallavanem (EMOL)
6. **Juri Gotmans**, Haanja vallavanem (EMOL)

Pildil (vasakult): Kurmet Mürsepp, Tiiu Madal, Kaimo Käärman-Liive, Mart Võrklaev, Uno Silberg, Kalev Kallo, Urmas Sukles, Mihkel Juhkami, Jüri Gotmans.

Eesti delegatsiooni esimees 2016. a oli **Uno Silberg**, ase-esimees **Urmas Sukles**. Eesti delegatsiooni liige juhatuses ja ühtlasi üks 28-st ase-esimehest oli **Mihkel Juhkami** ning tema nimeline asendaja CdR juhatuses oli **Kurmet Mürsepp**.

Arvamuste Eesti raportöörid 2016

2016. aastal võeti Regioonide Komitees vastu arvamus „Innovatsioon ja maapiirkondade majanduse ajakohastamine“ (raportöör **Randel Länts**, ELL) ja „ELi keskkonnaõigus: aruandluse ja nõuetelevastavuse parandamine“ (raportöör **Andres Jaadla** ELL).

Päevakajalised teemad 2016

2016. aastal toimus kokku 5 Regioonide Komitee täiskogu istungit ja Euroopa piirkondade ja linnade seitsmes tippkohtumine Bratislavas, kus võeti vastu Bratislava deklaratsioon. Kokku menetleti 63 erinevat teemat sh 8 resolutsiooni.

Vt. täpsemalt: <http://cor.europa.eu/et/activities/Pages/index.aspx>

Regioonide Komitee (VI) 116 täiskogu teemad

- Pikaajaliste töötute integreerimine tööturule.
- Eakatesõbralik turism.
- Kalandussektori andmete kogumist käsitlev Euroopa Liidu raamistik.
- Innovatsioon ja maapiirkondade majanduse ajakohastamine (raportöör **Randel Länts**, ELL).
- Territoriaalse arengu näitajad – SKP täiendamine.
- Euroopa koostöö noortevaldkonnas (2010–2018).

Regioonide Komitee (VI) 117 täiskogu teemad

- Viie juhi aruande „Euroopa majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimine“ järelmeetmed.
- Koostöö töökohtade loomise ja majanduskasvu nimel: riiklike tugipankade roll Euroopa investeerimiskava toetamisel.
- Struktuurireformi tugiprogramm ajavahemikuks 2017–2020.
- Konkreetsete sammud ELi linnade tegevuskava rakendamiseks.
- Heitkoguste kulutõhus vähendamine ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavad investeeringud.
- ELi keskkonnaõigus: aruandluse ja nõuetelevastavuse parandamine (raportöör Andres Jaadla ELL).
- Uued võimalused energiatarbijatele.
- Pagulaste kaitse nende päritolupiirkondades: uued väljavaated.
- Vastutustundlikum kaubandus- ja investeerimispoliitika.
- Ühtse turu täiustamine.
- ELi autoriõiguse eeskirjade ajakohastamine.

Regioonide Komitee (VI) 118 täiskogu teemad

- Terasetööstus: püsivate töökohtade ja Euroopa majanduskasvu kaitsmine.
- Mitmeaastase finantsraamistiku vahehindamine.
- Toidujäätmed.
- Seadusandlikud ettepanekud jäätmedirektiivide muutmiseks.
- Resolutsioon „Euroopa Regioonide Komitee panus Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi“.
- Aruanne Euroopa Regioonide Komitee arvamuste mõjulepääsu kohta.
- ELi laienemisstrateegia 2015–2016.
- Võitlus radikaliseerumise ja vägivaldse ekstremismi vastu: kohaliku ja piirkondliku tasandi ennetusmehhanismid.
- Euroopa piirkondade ja linnade praegused ja tulevased väljakutsed.
- ELi vastus demograafilistele väljakutsetele.

Regioonide Komitee (VI) 119 täiskogu ja Euroopa piirkondade ja linnade nädala teemad

- Euroopa piirkondade ja linnade nädala ametlik avaistung „Piirkonnad ja linnad jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu nimel“.
- Mõttevahetus ELi teemal – olevik ja tulevik.
- Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide lihtsustamine kohalike ja piirkondlike omavalitsuste seisukohast.
- Riigiabi ja üldist majandushuvi pakkuvad teenused.
- E-valitsuse tegevuskava 2016–2020.
- Euroopa tööstuse digitaliseerimine.
- Euroopa pilvandmetöötuse algatus ja IKT standardimise prioriteedid digitaalsel ühtsel turul.
- Euroopa sotsiaalõiguste samm.
- Euroopa naabruspoliitika läbivaatamine.
- Lennundusstrateegia.
- Euroopa hoiuste tagamise skeem.
- Käibemaksu tegevuskava – Ühtse ELi käibemaksuala suunas.
- Ülemaailmse kliimakokkuleppe saavutamine – territoriaalne lähenemisviis COP22-le Marrakechis.
- ELi ringmajanduse loomise tegevuskava.
- ELi kütte- ja jahutusstrateegia.
- ELi jalgrattasõidu tegevuskava.

Regioonide Komitee (VI) 120 täiskogu teemad

- Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT) kohalikust ja piirkondlikust perspektiivist.

- Turism – piirkondliku koostöö liikumapanev jõud ELis.
- EFSI 2.0.
- Jagamismajandus ja veebiplatvormid: linnade ja piirkondade ühine seisukoht.
- Töötajate lähetamise direktiivi läbivaatamine.
- Euroopa uus oskuste tegevuskava.
- Põllumajandustoodete hindade volatiilsuse reguleerimine.
- Kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmine tehniliste meetmete abil.
- Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi läbivaatamine.
- Euroopa ühise varjupaigasüsteemi reform.
- Kolmandate riikide kodanike integreerimise tegevuskava.
- Seaduslik ränne.

Resolutsioonid 2016

- Resolutsiooni eelnõu Euroopa Komisjoni 2016. aasta majanduskasvu analüüsi kohta.
- Resolutsiooni eelnõu ELi piirideta Schengeni ala ohtude kohta.
- Resolutsioon „ELi 2017. aasta eelarve projekt“.
- Resolutsioon Europe Directi teabekeskuste (EDIC) olukorra kohta.
- Resolutsioon „Mitmeaastase finantsraamistiku vahehindamine“.
- Resolutsioon „2016. aasta Euroopa poolaasta ja 2017. aasta majanduskasvu analüüs“.
- Resolutsioon „Euroopa kultuuripärandi aasta 2018“.
- Resolutsioon Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi kohta.

Poliitilised arutelud ja sõnavõttud täiskogus 2016

- Euroopa Ülemkogu eesistuja **Donald Tuski** sõnavõtt.
- Regionaalpoliitika voliniku **Corina Crețu** sõnavõtt.
- Madalmaade siseküsimuste ja kuningriigi suhete ministri **Ronald Plasterki** sõnavõtt.
- Hariduse, kultuuri, noorte ja spordi voliniku **Tibor Navracsicse** sõnavõtt.
- Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd eest vastutava voliniku **Elżbieta Bieńkowska** sõnavõtt.
- Arutelu tervishoiu ja toiduohutuse voliniku **Vytenis Andriukaitisega**.
- Euroopa Parlamendi asepresidendi **Ramón Luis Valcárcel Siso** sõnavõtt.
- Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika voliniku **Corina Crețu** sõnavõtt.
- Slovaki Vabariigi Valitsuse täievolilise esindaja vähim arenenud piirkondade toetamise alal **Anton Marcinčini** sõnavõtt.
- Euroopa Parlamendi põhiseaduskomisjoni esimehe **Danuta Maria Hübneri** sõnavõtt.

- Ühendatud digitaalse ühtse turu eest vastutava voliniku, Euroopa Komisjoni asepresidendi **Andrus Ansipi** sõnavõtt.
- Euroopa Komisjoni parema õigusloome, institutsioonide vaheliste suhete, õigusriigi põhimõtete ja põhiõiguste harta küsimuste eest vastutava esimese asepresidendi **Frans Timmermans**i sõnavõtt.
- Euroopa Komisjoni rände, siseasjade ja kodakondsuse voliniku **Dimitris Avramopoulos**e sõnavõtt.

Ettekanded ja ülevaated Regioonide Komiteest

Silberg, Uno (2016). Kohaliku arengu küsimuste TOP(10) Euroopa Liidu Regioonide Komitee (CoR) vaates. Linnade ja valdade päevad 2016. Kohaliku arengu trendid ja võimalused, Tallinn 16. märts 2016. 1–24.

http://f.ell.ee/failid/LVP/2016/05/08_LVP_CoR_TOP_10_Uno_Silberg_16.03.2016.pdf

Euroopa Regioonide Komitee tõi Euroopa roheline nädala Eestisse

Euroopa Nõukogu Kohalike Omavalitsuste Kongress (CLRAE)

Euroopa Nõukogu (Council of Europe) kolm “alussammast” on

- demokraatia;
- seaduse võim;
- inimõigused.

Euroopa Nõukogu Kohalike- ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress tegeleb nende küsimustega kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

Kongress arutleb ja avaldab arvamust küsimuste üle, millel on poliitiline tähtsus kohalikele ja regionaalsetele omavalitsustele. Tema arvamusavaldused ja resolutsioonid adresseeritakse Euroopa Nõukogu ministrite Komiteele koos Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee arvamusega samas küsimuses. Nad võivad sisaldada soovitusi, mis on adresseeritud Euroopa riikide valitsustele, piirkondlikele või kohalikele omavalitsustele ja nad võivad isegi ette panna lepinguprojekte.

CLRAE põhitegevuseks on kohalike ja piirkondlike valimiste vaatlus (kui Euroopa Nõukogu liikmesriik vastava palve esitab) ning Euroopa Nõukogu liikmesriikide kohta raportite koostamine, mille sisuks on ülevaade kohaliku demokraatia olukorrast vastavas riigis (Eesti kohta tehtud kaks raportit 2000 ja 2010).

Kongress koguneb kaks korda aastas (tavaliselt märtsis ja oktoobris) 3 päeva kestvale korralisele istungjärgule Prantsusmaal Strasbourg'is Euroopa Nõukogu Palees (*Palais de l'Europe*). Kongressi töö toimub kahes kojas, kohalike omavalitsuste koda ning piirkondlike omavalitsuste koda ning kolmes komitees:

- Monitooringuteemadega tegelev komitee (*Monitoring Committee*),
- Valitsemisteemadega tegelev komitee (*Governance Committee*),
- Päevakajaliste küsimustega tegelev komitee (*Current Affairs Committee*).

Lähtudes Euroopa Nõukogu Kohalike- ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongressi (CLRAE) harta artiklist 2 nimetas Eesti Maaomavalitsuste Liit 2016 aastal Kongressi delegatsiooni liikmeteks uued kandidaadid.

Eesti riigi delegatsioon liikmed ja ametikohad perioodil 2016–2020

Eesti delegatsioon on CLRAE-s 3-liikmeline. Liikmed ja asendusliikmed nimetatakse siseministri poolt Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste liidu ettepanekul. CLRAE koduleht: http://www.coe.int/t/congress/default_en.asp

Delegatsiooni põhiliikmed:

- **Tarmo Tammiste**, Narva linnapea (ELL)
- **Pipi-Liis Sieman**, Türi vallavanem (ELL)
- **Ott Kasuri**, Harku vallavolikogu liige (EMOL)

Delegatsiooni asendusliikmed:

- **Sirje Tobreluts**, Laheda vallavolikogu esimees (EMOL)
- **Leo Adel**, Haljala vallavanem (EMOL)
- **Mihkel Juhkami**, Rakvere linnapea (ELL)

Eesti delegatsiooni juht on alates 20. Oktoobrist 2016 Tarmo Tammiste, Narva linna-
pea.

Kõige olulisem tegevus 2016. aastal väljendub allpool toodu monitooringu, raportööride Henrik HAMMARi, Rootsi (Kongressi kohaliku omavalitsuse koda, EPP/CCE) ja Leendert VERBEEKi, Holland (Kongressi piirkondliku omavalitsuse koda, SOC), poolt koostatud raportist: Kohalikust demokraatiast Eestis (Local democracy in Estonia (vt. dokument CPL32(2017)04, selgitav memorandum). Kongress võttis selle vastu 30. märtsil 2017, 32. plenaaristungil.

Eesti ühines Euroopa Nõukoguga 14. mail 1993. Eesti allkirjastas Euroopa kohaliku omavalitsuse harta (ELS 122, edaspidi "harta") 4. novembril 1993 ja seejärel ratifitseeris selle 16. detsembril 1994. Harta jõustus Eesti suhtes 1. aprillil 1995. Eesti ei teinud harta osas ühtegi reservatsiooni või deklaratsiooni. Eesti allkirjastas ja ratifitseeris Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolli (ETS nr 207) 20. aprillil 2011, see jõustus 1. juunist 2012;

Kongress otsustas hinnata 2016 aastal kohaliku demokraatia olukorda Eestis Euroopa Kohalike omavalitsuste harta valguses. Kongress nimetas raportöörideks **Henrik Hammar'i**, Rootsit (EPP / CCE) ja **Leendert Verbeek'i**, Hollandist (SOC).

6.–8. septembril 2016. kohtusid Eestis Kongressi monitooringu delegatsiooni liikmed poliitiliste institutsioonide esindajatega: Riigikogu esimees, riigihalduse minister, Tallinna linnavalitsus, Ida-Virumaa ja Järvamaa Omavalitsusliidud, Lääne-Eesti saarte esindajad, õiguskantsler, Riigikontroll, Riigikohus. CLRAE monitooringu delegatsioon kohtus ka Kongressi Eesti delegatsiooni liikmetega ja ELLi ning EMOLi esindajatega.

Raporti originaal leitav:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806fda83>

Kongress märgib rahuloluga (raportis CPL32(2017)04final) 29 March 2017):

- Eesti ratifitseeris Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolli 2011 a, mis illustreerib poliitilise kohustuse võtmist aitamaks kodanikel osaleda kohalikus elus;

- riigieelarve seaduse sätteid (§ 46 (2) - (4)), mis tugevdavad riigi ja kohalike omavalitsuste ning nende üleriigiliste liitude seost eelarve menetlemisel;
- Eesti riigivõimu esindajate algatusi alustamaks kohaliku omavalitsuse ja riigi tasandil kaugeleulatuvaid reforme territoriaalse ülesehituse muutmiseks.

Kongress väljendab muret:

- selge pädevuste jaotuse puudumine kohalike ja riigiasutuste vahel (harta artiklid 4.2 ja 4.4);
- piisavate kaasa antavate rahaliste vahendite puudumine pädevuste üleandmisel kohalikele omavalitsustele ja omavalitsusüksuste liigne sõltuvus riigi toetustest ja ülekannetest (harta artiklid 9.2 -4);
- kohalike omavalitsuste vähesed omavahendid oma ülesannete rahastamiseks, eriti maapiirkondades, omavalitsuste oma maksutulu vähesus (harta artikkel 9.3) ja asjaolu, et kohalike omavalitsuste rahastamise süsteem ei ole mitmekesine ega paindlik (harta artikkel 9.4);
- asjaolu, et kohalike omavalitsuste huve käsitlevad konsultatsioonid ei ole süstemaatilised ja nende tähtajad on liiga lühikesed, et võimaldada asjakohaseid ja tõhusaid läbirääkimisi otseses mõttes (harta artikkel 4.6);
- selguse puudumine finantside ümberjagamise protseduurides, sealhulgas tasandusfondi ja üksikute toetusskeemide puhul, samuti tasandusfondi mittepääsuvus omavalitsuste vajaduste katmiseks (harta artikkel 9.5).

Kongress palub Ministrite Komiteel Eesti ametivõimudele soovitada:

- täpsustada Eesti õigusaktides kohustuslike ülesannete ja funktsioonide jaotus riigi ja kohalike omavalitsuste vahel ja anda maksimaalselt riigi pädevusi koos rahaliste vahenditega üle kohalikule tasandile. Sellised meetmed täiendaksid keskvalitsuse tegutsemist suuremate territooriumitega omavalitsuste arendamisel, et tugevdada kohaliku demokraatiat.
- ühendada nii palju kui võimalik riigi pädevuses olevad ülesanded selge rahalise kattega nende finantseerimiseks ja hoiduda riigireformi elluviimisel sellest, et riigi vastutada olevad ülesanded peidetult üle anda kohalikele omavalitsustele;
- kooskõlas territoriaalse reformi elluviimisega muuta siseriiklikke õigusakte, et suurendada kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat ja mitmekesisust omavalitsuste tulude allikaks olevat finantssüsteemi parandades kohaliku maksusüsteemi ja laiendades omavalitsuste osakaalu riiklikes maksudes;
- tagada praktikas kohalike omavalitsustega konsulteerimises mõistlikud tähtajad ja korrektsus küsimustes, mis puudutavad neid otseselt harta artikli 4.6 mõistes. Konsulteerimise ajal tuleks hoolikalt läbirääkimisi pidades silmas pidada kohalike omavalitsuste vajadusi, eriti mis puudutab reformiprotsessi ja kohalike omavalitsuste rahastamise küsimusi;
- suurendada tasandusfondi mahtu, läbi vaadata tasandusfondi jaotuse kriteeriumid ja arendada uued vertikaalsed ja horisontaalsed vahendid, et parandada Eesti eelarvepoliitika tasakaalustamise süsteem ja tugevdada kohalikku finantsautonoomiat.

Kongress kutsub Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteed oma Eestisse puutuvates tegevustes arvestama käesolevaid soovitusi Eesti kohaliku demokraatia osas, samuti soovitud kaasas olevat seletuskirja.

Soovitused on leitavad:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168070401b>

Eesti delegatsiooni põhiliikmed EN Kongressi 32. plenaaristungil: Tarmo Tammiste, Narva linnapea (ELL); Pipi-Liis Siemann, Türi vallavanem (ELL); Ott Kasuri, Harku vallavolikogu liige (EMOL) koos minister Hanno Pevkuriga.

Euroopa Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Nõukogu (CEMR)

28. jaanuaril 1951 Genfis asutasid ligikaudu 60 linnapead Belgiast, Prantsusmaalt, Saksamaalt, Itaaliast, Luksemburgist, Šveitsist ja Madalmaadest Euroopa Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Nõukogu (CEMR), mis on vanim Euroopa kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi esindav ühendus. CEMR erineb teistest ühendustest selle poolest, et selle liikmed ei ole kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, vaid neid esindavad riiklikud ühendused. Hetkel on CEMRi liikmed 53. linnade, omavalitsuste- ja piirkondade ühendust/liitu 39 Euroopa riigist, mis hõlmab ligikaudu 100 000 kohalikku ja piirkondlikku omavalitsust.

EMOL osaleb CEMRi tegevuses, läbi tööstruktuuride mis kinnitati 21.05.2012 direktorite ja peasekretäride koosolekul. Kokku on CEMRil 11 fookusgruppi, lisandus linnaline toimepiirkond, nn linnapeade fookusgrupp. Energia ja keskkonnakaitse fookusgrupp uuendati. Vahendite paremaks kasutamiseks oli aktiivselt kaastatud üleriigiliste Liitude Brüsseli esindaja Tiinu Madal.

Poliitikakomitee liikmena osaleb organisatsiooni töös Andres Laisk, Saue vallavanem. Peasekretäride ja direktorite võrgustikus esindab Liitu Ott Kasuri, EMOLi tegevdirektor. Energia fookusgrupis jätkas Aare Vabamägi, EMOLi nõunik. Poliitikakomitee on CEMR-i alaline juhtorgan, mis moodustatakse riiklike assotsieerunud liikmete valitud esindajatest kolmeaastaseks perioodiks.

CEMR on töös on olulised kaks sammast

- CEMR on eelkõige lobby organisatsioon Euroopa Liidu poliitika ja õigusaktide osas kõikides valdkondades, mis mõjutavad kohalikke - ja piirkondlike omavalitsusi;
- CEMR on koostööd ja kollegiaalsust edendav ning kogemusi vahendav Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste ühishuve koondav nn „parimat praktikat“ jagav organisatsioon oma liikmetele ning vahendab seda teadmist meie partneritele.

Euroopa Kohalike- ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR) peasekretäride ja direktorite (alates 2013. direktorid) koosolekud toimuvad 2 korda aastas. Liitude tegevjuhid on soovinud arutada viimased poliitikaid ja tegevusi, mida nad on pidanud oluliseks oma rahvuslikus Liidus. Päevakohane oli arutada äärmusluse kasvu üle ja tegevuste üle kuidas sellega hakkama saavad kohalikud omavalitsused näiteks „Euroopa kohalike omavalitsuste ja regioonide võimekus“. Kas omavalitsused on valmis multikultuurseks dialoogiks ja kogukonnad integratsiooniks. Milliseks kujuneb immigrantide mõju meie majandusele, omavalitsuste eelarvetele, positiivne kasu sisserändest.

Pildil paremalt: Toivo Riimaa (ELL); Marili Niits, Orissaare vallavolikogu esimees (EMOL); Andres Laisk, Saue vallavanem (EMOL); Pipi-Liis Siemann, Türi vallavanem (ELL)

CEMRi kongressi 2016 Küprosel jätkas samal teemal. „**Homme algab täna, Euroopa kohalik ja regionaalne visioon 2030**“. Liikmesriikide poolt esitati deradikaliseerimise häid praktikaid, kaasati ka meie partnerid.

CEMRi täitevbüroos on Balti riigid ja Poola ühes grupis, kus juhi koht roteerub igal aastal. Põhjamaadel (Soome, Rootsi, Taani, Norra, Island) on oma järjekord ja 2017–2019 on Soome kord.

Kokkuvõte: EL liikmete osalemine rahvusvahelises koostöös on oluline, eriti oluline roll on valitud poliitikute kaasamine. Poliitikut tuleb lähetada rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ning tööühmade koosolekutele, kus võetakse vastu poliitiline otsusid, mis on olulised meie valijatele kodumaal.

Suurim väljakutse CEMRile ja igale rahvuslikule Liidule on jõuda iga Euroopa Liidu kohaliku omavalitsuseni. Enim ühist on õigusloome st EL ja liikmesriikide õigusaktide sünkroniseerimine, mis toetab inimeste vaba liikumist. Seaduste rakendusaktid on olulised. Ühine digitaalteenuste turg on oluline, see hoogustaks kaubavahetust EL tõeliselt.

CEMR on avatud rahvuslikele liitudele ja Brüsseli esindus on oluline www.ccre.org

Teised olulised tegevused EL suunal

Läänemere Riikide Subregionaalse Koostöö organisatsioon (BSSSC)

Läänemere Riikide Subregionaalse Koostöö organisatsioon (BSSSC – *Baltic Sea States Subregional Co-operation*) on poliitiline võrgustik, mis koondab Läänemere regiooni alaregioone esindavaid institutsioone. Teemad: merepoliitika, energia- ja kliimapoliitika, ühtekuuluvuspoliitika, transport ja infrastruktuur, kultuur ja regionaalne identiteet, põhja-dimensioon.

Organisatsioon asutati 1993. aastal Norras ning selle liikmeteks on alaregioonide esindajad 10st Läänemere ääres asuvast riigist (Eestist, Lätist, Leedust, Venemaalt, Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Saksamaalt, Poolast). Kuna Eestis puuduvad valitavat poliitilist organit omavad regioonid, siis seetõttu oleme esindatud BSSSC-s üleriigiliste omavalitsusliitude (Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit) kaudu. Organisatsioonil puudub liikmemaks ning kohustus üleval pidada organisatsiooni sekretariaati mis roteerub vabatahtlikkuse alusel kahe või nelja aasta tagant liikmesriikide vahel. Igal aastal korraldatakse aastakonverents, mida kahel korral (2000 – Pärnu; 2010 – Tallinn) on võõrustanud Eesti. 2017–2018 asub BSSSC sekretariaat Norras (Eastern Norway Country Network), veebileht www.bsssc.com

EMOLi esindaja BSSSC juhatuses on alates märtsist 2014 Orissaare vallavolikogu esimees Marili Niits, kes on kohusetundlikult osalenud pea kõikidel juhatuse koosolekutel ja muudel üritustel.

Marili Niitsi sõnul oli aasta 2016 BSSSCis rahulikum, valmistuti BSSSC eesistuja riigi ja esimehe vahetuseks. Järgmine BSSSC esimees on hr Roger Ryberg Eastern Norway County Network (ENCN).

Aastakonverentsil 24nd BSSSC Annual Conference „Bridge Over Troubel Water“ (14.09.16–16.09.16) . Kõigele muule lisaks käsitletakse ka päevakajalisi teemasid.

Kõigele muule lisaks käsitletakse ka päevakajalisi teemasid.

Läänemere regioonide koostöö väljakutseteks on jätkuvalt elanike vähenemine usklikas, EL ja Venemaa suhted, majandusraskused, põgenike kriis ning piirikontroll. Sellele on lisandunud ka BREXIT.

Soome poliitmaastikul on kõige suurem väljakutse regioonide reform. Kui antud protsess jätkub senisel suunal, siis toimub juhtimise tsentraliseerimine ja see teeb neid murelikuks. Samas ei ole miski kindel, sest valitsuserakonnad ei suuda samuti leida üksmeelt selles osas.

BSSSC peab oluliseks inimeste omavahelisi tutvusi, seda eriti rasketel aegadel.

2017. aasta maikuu BSSSC juhatus planeeritakse pidada Eestis, Saaremaal, Kuresaares.

Muudest allikatest rahastatud projektid 2016

EMOL on hinnatud partner erinevates rahvusvahelistes projektides:

Üleriigilised Liidud kaardistasid 2016 aastal ühiselt oma liikmete koostöölepingud Ukrainas, Valgevenes, Moldovas, Gruusias jt arenguriikide omavalitsustega.

2016. aastal hoogustus EMOLi koostöö Välisministeeriumiga:

EMOL esitas projektitaotluse Välisministeeriumi Arengukoostöö vooru „Arenguriikide KOV süsteemi ja koostöö edendamine läbi Eesti praktika“ ning sai rahastuse 2 aastaks 100 000 eurot.

Projekti eesmärgiks on tugevdada Moldova, Ukraina, Valgevene ja Gruusias ja teiste arengumaade kohalike omavalitsuste (KOV) süsteemi, rõhuga KOV toimimise, sealhulgas nende koostöö arendamine. Teine rõhuasetus on KOV ja riigi keskvoimu suhted, sh KOV õiguslik ja majanduslik autonoomia ning nende õiguste kaitse. Projekti raames viiakse läbi koolitusi koos praktiliste näidetega. Koolitused toimuvad kas Eestis või arenguriikides. Tutvustatakse kohalike omavalitsuste õiguslikku raamistikku ja selle toimimist praktikas. Antakse põhjalik ülevaade koos praktilise kasutuse näidetega IKT lahendustest.

EMOL kuulutab taotluste vooru välja 2017. aastal.

VII KOKKUVÕTE

EMOLi võimekus üleriigilise liiduna on püsinud tänud oma liikmete toetusele ja juhatuse liikmete pühendunud tegevusele liikmete ühishuvide esindamisel riigieelarve läbirääkimiste töörühmades Vabariigi Valitsusega. EMOLi tugevus peitub liikmete ühtsuses, eesmärkide saavutamiseks tuleb seljad kokku panna ja nõudmistes läbirääkimistel vabariigi valitsusdelegatsiooniga endale kindlaks jääda.

EMOLi liikmed on aktiivselt kaasatud Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimiste töörühmades ning paljudes ministeeriumide- ja ametite komisjonides, mis võimaldab õigeaegselt esindada ning kaitsta liikmete ühishuve, vajadusel teha ettepanekuid, et muuta keskvalitsuse plaane.

EMOL on saavutanud usaldusväärse maine koostööst ministeeriumidega, Riigikontrolli, Õiguskantsleri ja Riigikogu erinevate komisjonidega. Üha enam palutakse meid aktiivse partnerina osalema koosolekutele ja esinema ettekande või sõnavõtuga, et tutvustada omavalitsuste seisukohti arutluse all olevates küsimustes. Möödunud perioodil oleme osalenud ainuüksi Riigikogu erinevates komisjonides ja aruteludes 32 korral ning õigusaktide eelnõusid vaadanud läbi üle 150, mis KOV puudutasid ning said Liidu poolsed kirjalikud ettepanekud läbi e-õiguse EIS.

Kohalikud omavalitsused peavad õigustatult väga oluliseks osalemist õigusruumi kujundamise protsessis. EMOLi büroo on kaasanud ühiste seisukohtade kujundamisse kompetentseid spetsialiste liikmesomavalitsustest. Erinevate töörühmade, komisjonide arv kasvab iga aastaga ja neid on üle 90, mõned neist töötavad lühiajaliselt, mõned pikaajaliselt. Teemade valdkond millega tuleb tegeleda, on laienenud ja muutunud. Kasvanud on ka EMOLi roll ning kaasatus riikluse ja kohaliku demokraatia arengu kavandamisel ning IKT valdkonnas.

Koostöös Rahandusministeeriumi ja kolleegidega Linnade Liidust asutasime 2016. aastal KOV IKT kompetentsikeskuse EMOLi büroo koosseisus, et pakkuda IT alast nõu ja tuge elanikele suunatud e-teenuste levitamisel kohalikes omavalitsustes.

Välisministeeriumi poolt tehti ettepanek Maaomavalitsuste Liidule koordineerida idapartnerlust ja arengukoostööd, see oli tunnustus meie senisest koostööst idapartnerluse raames erinevate institutsioonidega. Riigieelarveline toetus võimaldab meil toetada oma liikmete kahepoolseid kontakte, tutvustada Eesti omavalitsuste parimaid praktikaid kohtadel, võõrustades Moldova, Georgia, Ukraina ja Valgevene kolleege, tuginedes oma 25 aasta pikkusele kogemusele liikumisel demokraatliku ja inimõigustest lähtuva ühiskonna suunas, eelkõige reformikogemuste näol ning koostöövõrgustiku abil avalikus sektoris koos vabaühendustega aga samuti elanike rollile ja kaasamise parimatele praktikatele kohaliku kogukonna poolt pakutavate avalike teenuste osutamisel.

Eelarve läbirääkimised Vabariigi Valitsusega on alati olnud pingelised, tulemusi on tihti kritiseeritud nii teadlaste, kui Liitude liikmete poolt, kuid ometi on neid peetud meelegi kindlalt ja läbi räägitud usus, et edu tuleb järjekindla tegevuse tulemusena ka siis kui olukord tundub lootusetu. Üleriigilised Liidud on loonud Koostöökogus konstruktiivse õhkkonna ja meie nõudmised on olnud õiglased ja tasakaalus ning valituse vahetuse järgselt oleme paremas läbirääkimiste positsioonis, kui ei kunagi varem. Näiteks on valitsusel plaan suurendada tasandusfondi järgnevatel aastatel, et omavalitsuste finantsvõimekust parandada ning vähendada regionaalseid erinevusi ka pärast haldusreformi põhitulude koosseisu, lisades sinna tänased sihttoetuste osad. Näiteks haridustoetus: õpetajate palgad, koolilõuna ja õppevahendid. Osaliselt sotsiaaltoetused, ujumise algõpetuse toetus ja ka teehoiu vahendid.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu energilisel pealkäimisel saavutati 2015. aastal Rahandusministeeriumi ja Majandus- ning Kommunikatsiooniministeeriumi ning Maanteemega kokkulepe ning 2015. aastal eraldati Vanariigi Valitsuse poolt erastamise reservfondist 689 084 € Manteeametile, kes valiti riigihanke teostajaks, vahendid kohalike teede inventeerimiseks. 2016. a lõpus uuendati kokkulepet ja omavalitsusliitude pealekäimisel pikendati vahendite kasutusaega 2017. aasta lõpuni, kuna riigihanke venimise tõttu inventeerimise projekt käivitus alles 2016. aasta lõpus. Kohalike teede inventeerimine annab kindlama ja õiglasema aluse teehoiuvahendite jaotamiseks kohalike omavalitsuste vahel ning võib kaasa tuua selguse kohalike teede hoiu rahastamise mahu vajaduses.

Hariduse valdkond sai lisaraha õpetajate palkadeks 9 miljonit eurot eesmärgiga saavutada palgakasv ca 4,6%. Erakooli finantseerimine toimub riigieelarvest ja mitte omavalituse eelarvest, ka sellel otsusel on fiskaalne mõju. Koolieelsete lasteasutuste seaduse muudatus üleriigiliste liitude initsiatiivil võimaldab omavalitsustel pakkuda lastehoidu 1,5–3-aastastele lastele, võimaldades eelarves palgavahendite ratsionaalsemat kasutamist. Lõpusirgele jõuti ringiraha osas, 15 miljonit eurot õpilaste huvitegevuse toetuseks omavalitsustele on olnud meie soov läbirääkimistel läbi aastate ja see on osaliselt saavutatud. Üldhariduskoolide IKT arendusprojekt WiFi võrgud, õpetaja töökoha arvuti ja dataprojektorid 13,6 miljonit eurot realiseerub koostöös omavalitsustega järgmisel kahel aastal. Soodustatakse laste tervislikke toitumisharjumusi, koolilõuna toetus 17 392 611 eurot. Jätkub koolipiima toetuse programm 662 158 € mahus, et soodustada laste piimatoodete tarbimist. ELi rahale lisandub Eesti riigi osa 697 915 €, seega kokku 1 360 073 €. lisaks jätkub ka kooli puu- ja köögivilja toetuse 751 565 € sh 75 156 € riiklik kaasfinantseering, et soodustada puu- ja köögivilja osakaalu suurendamist laste toiduvalikus, ja toetada EL ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamist. Investeeringuteks põhiharidusvõrgu korrastamisesse ja taristukulude vähendamisesse kohalike omavalitsustele on 102 miljonit eurot planeeritud 2017. aastaks kahes etapis.

Tervisekeskuste rajamiseks on omavalitsustele Euroopa Regionaalarengu Fondist on investeeringutoetus 85,2 miljonit eurot. KOV kaasfinantseerimisel ehitatakse ja renoveeritakse 65 kaasaegset tervisekeskust perearstide tööks esmatasandi tervishoiu tugevdamise eesmärgil, koos 25% omafinantseeringuga kokku 113,6 miljonit eurot.

EMOLI büroo initsiatiivil viidi läbi eelnevatel aastatel koolitusprogrammid ja teabepäevad KOV spetsialistidele, kuidas koostada soojusmajanduse kavasad, mis oli eelduseks SA KIK investeeringutoetuse saamiseks. Osales enam kui 100 linna/valla vastava valdkonna töötajat, koolituse eelarve oli 30 000 €, sellest 85% EL toetust ja lisaks näidisena soojusmajanduse arengukava koostamine.

ESF toetustest kohalikule omavalitsusele või soojusettevõtjale oli 2016. aastal saada- val efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne, energia lõpptarbimise vähendamine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse arvelt, toetus kuni 50% kaugküttekatelde renoveerimine ja kütuse vahetus 43 miljonit eurot. Amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimise toetus 27,5 miljonit eurot ja Soojusmajanduse arengukava koostamine, toetus kuni 90% 0,5 miljonit eurot.

2016. aastal algas meetme „Energiaühenduse edendamine avaliku sektori hoonetes“ suunatud toetusmeetme taotluseks ettevalmistus lasteaia hoonetele, et perioodi 2013–2020 EL sisese kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemist süsinikdioksiidi kvootide müügist saadud vahendeid kasutades muuta lasteaedade hooned energiatõhusaks, orienteeruv eelarve oli kavandatud 13 miljonit eurot, toetus 40–70%.

Samuti valmistati ette hooldekodude meedet, et muuta hooned kaasaegseks ja energiatõhusaks, toetuse orienteeruv eelarve 11 miljonit eurot.

Tänavavalgustuse taristu renoveerimine toetus omavalitsustele kuni 3 miljonit eurot projekti kohta. Energiasääst tänavavalgustuses toetus 35–80%, eelarve 43 miljonit eurot. Toetust antakse omavalitsustele ESF vahendites 2017. ja 2018. aastal.

Omavalitsustele ja Maa-ametile aadressiandmete korrastamiseks saime 1,5 miljonit eurot. Aadressiandmete korrastuse tööd lõppesid osas omavalitsustes möödunud aastal. Suur tänu kõigile omavalitsusjuhtidele ja ametnikele, kes võtsid seda riigile ja omavalitsusele vajalikku tööd teha südamega.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 (edaspidi ÜKP) raames jõustus 84 õigusakti toetuse andmise tingimustega ning Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (310,6 miljonit eurot) ja ka Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 rakenduskava (12,8 miljonit eurot). Ka siia otsustusprotsessi on EMOL olnud kaastatud ja andnud omapoolse sisendi maaelu arengukava koostamisel koos partneritega EMÜst.

EMOLi tegevust suunavate juhatuse ja volikogu ning maapäeva otsuste vastuvõtmisel ja igapäevases töös peetakse silmas Liidu liikmete õiguste eest seismist, olles võrdväärseks partneriks suhtlemisel Vabariigi Valitsusega ja Riigikoguga omavalitsuste ühishuvide kaitsel.

Kurmet Mürsepp

EMOLi esimees

Kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemisläbirääkimised 2016

Allikas: Rahandusministeerium, 07.03.16
Rahvastikuregister, 01.01.16

